

EEB

European
Environmental
Bureau

MEMORANDUM EEB SLOVENSKEMU PREDSEDOVANJU EU

vkjučno z desetimi zelenimi testi

JULIJ - DECEMBER 2021

Smo največja evropska mreža okoljskih civilno družbenih organizacij. Združujemo preko 170 takšnih organizacij iz več kot 35 evropskih držav. Skupaj delujemo za boljšo prihodnost v kateri ljudje in narava uspevajo skupaj.

EEB je mednarodno neprofitno združenje / Association internationale sans but lucratif (AISBL).

EK register za zastopnike interesov: Identifikacijska številka 06798511314-27

BCE Identifikacijska številka 0415.814.848

RPM Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles

Objavljeno junij 2021

Odgovorni urednik: Jeremy Wates

Prevod: Tadej Turnšek

European Environmental Bureau (EEB)

Rue des Deux Eglises 14-16

1000 Bruselj, Belgija

+32 (0)2 289 1090

eeb@eeb.org

eeb.org

meta.eeb.org

S prispevkom Seas At Risk in Umanotere

The Slovenian Foundation for Sustainable Development

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

S podporo finančnega programa
Evropske Unije LIFE in nemškega
ministrstva za okolje, varstvo narave
in jedrsko varnost

Ta komunikacija izraža stališča avtorja in ne zavezuje donatorjev

Kazalo

Uvod	1
Deset zelenih testov za slovensko predsedstvo	2
1 Spodbujanje pravičnega prehoda v trajnostno in odporno Evropo na temeljih evropskega zelenega dogovora.....	2
2 Omogočanje zelenega prehoda z davčno reformo ter z uporabo večletnega finančnega okvira in svežnja za okrevanje	9
3 Spopadanje s podnebno krizo in spodbujanje trajnostne mobilnosti	11
4 Zaustavitev dramatičnega zmanjševanja biotske raznovrstnosti ter investiranje v odpornost naših ekosistemov	14
5 Začetek hitrega prehoda na trajnostno prehrano in kmetijstvo	17
6 Spodbujanje prizadevanj za ničelno onesnaževanje – čisto vodo in čist zrak za vse	19
7 Spodbujanje krožnega gospodarstva in preprečevanje nastajanja odpadkov	21
8 Preusmeritev na industrijo brez onesnaževanja	23
9 Podpiranje okolja brez strupov ter ambicioznega izvajanja trajnostne strategije za kemikalije	25
10 Spodbujanje solidarnosti, blaginje, socialne in okoljske pravičnosti ter odgovornosti	27

Uvod

Upati je, da bo s slovenskim predsedovanjem Svetu EU Evropa v celoti izšla iz koronavirusne krize z močnim občutkom za solidarnost in za boljšo ponovno izgradnjo. Slovenija bo prevzela zelo pomembno zakonodajno in politično vodstveno odgovornost, pri čemer bo nadgrajevala trenutno in predhodno portugalsko in nemško predsedovanje v nemško portugalsko slovenskem triu med julijem 2020 in decembrom 2021.

Posebej pomembni podnebni in okoljski dosjeji vključujejo tudi sveženj »Pripravljeni na 55«, ki vsebuje reforme dvanajstih zakonodajnih političnih dokumentov, ter akcijski načrt za ničelno onesnaževanje, ki se osredotoča na vodo, zrak in tla, hkrati pa je del širšega celostnega pristopa in s tem predstavlja tudi obsežen portfelj za upravljanje v okviru predsedovanja. Pomembno odgovornost bo imela Slovenija tudi na področju krožnega gospodarstva, kjer bosta v ospredju revizija uredbe o ravnanju z baterijami in uredba o pošiljkah odpadkov pri politikah, povezanih z biotsko raznovrstnostjo, strategija EU za gozdove, revizija pobude za opraševalce, mobilnostni sveženj, uredba TEN-E ter projekt ozelenjevanja evropskega semestra, pa tudi zakonodajni predlog o trajnostnem upravljanju podjetij.

Prav tako bo Slovenija med svojim predsedovanjem Svetu vodila EU na ključnih mednarodnih okoljskih in podnebnih forumih – na mednarodnih srečanjih o biotski raznovrstnosti v kitajskem Kunmingu med 11. in 24. oktobrom s poudarkom na konferenci CBD COP 15, na srečanju podpisnic Kartagenskega protokola o biološki varnosti COP MOP 10, pa tudi na srečanju podpisnic COP MOP 4 v Nagoji; na podnebnem vrhu UNFCCC COP 26 v Glasgowu med 9. in 20. novembrom, ki se mu bodo ponovno pridružile tudi ZDA; na sedmem zasedanju (MOP 7) pogodbenic Aarhuške konvencije med 18. in 21. oktobrom v švicarski Ženevi; ter na trojnem vrhu pogodbenic COP 15 Basel, COP 10 Rotterdam in COP 10 Stockholm v obdobju med 19. in 30. julijem, prav tako v Ženevi.

Predsedovanje teh treh držav bo potekalo v znamenju krize s koronavirusom, in čeprav je bolezen Covid 19

upočasnila napredek, ni vplivala na zavezanost EU k uresničevanju evropskega zelenega dogovora. Dogovori, ki bodo sprejeti med slovenskim predsedovanjem Svetu EU, bodo prispevali k pozitivni zapuščini celotne predsedujoče trojice EU. Vsaka država predsedstva ima svoje odgovornosti in prednostne naloge pri sklepanju sporazumov med državami članicami. Poleg tega ima vsako predsedstvo pomembno vlogo pri tem, da s svojim zgledom narekuje značaj, tempo in ambicioznost ostalih držav.

V Evropskem okoljskem uradu (EEB) smo na podlagi posvetovanj s svojimi več kot 170 organizacijami članicami, v razpravah s širšimi civilnodružbenimi partnerstvi in deležniki, oblikovali več konkretnih zahtev na vseh okoljskih področjih – naših Dvanajst zahtev za predsedujočo trojico. Na osnovi slednjih smo zasnovali in podrobneje razvili Deset zelenih testov za slovensko predsedstvo, kjer lahko predsedujoča država s svojo angažiranostjo, zavzetostjo in solidarnostjo trajno in bistveno vpliva na smer razvoja. Teste je potrdil odbor EEB, v katerem so predstavniki več kot tridesetih držav in številnih evropskih mrež.

Deset zelenih testov vključuje dokumente politik tako iz evropskega zelenega dogovora kot iz širših političnih in zakonodajnih okvirov, mednarodno dimenzijo ter primere, kjer Slovenija s svojim zgledom lahko predstavlja navdih za ostale države. Deset zelenih testov predstavlja vizijo civilne družbe o tem, kaj bi predstavljalo potreben uspeh slovenskega predsedstva v kontekstu izzivov, s katerimi se soočata naš planet in družba.

V nadaljevanju torej predstavljamo Deset zelenih testov in se veselimo sodelovanja s slovenskim predsedstvom, tako neposrednega kot prek naših članov, s ciljem uspešnega predsedovanja, v času katerega lahko EU doseže pomemben napredek v prehodu na življenje v okviru omejitev našega edinega planeta. Zavedamo se, da je za predsedstvo pomembno sodelovanje celotnega Sveta EU, zato tudi ostale države članice pozivamo, naj teh deset testov uporabljajo kot izhodišča za svoje delovanje v Svetu ter tako kar najbolje izkoristijo naslednjih šest mesecev.

Jeremy Wates
Generalni sekretar

Deset zelenih testov za slovensko predsedstvo

1 Spodbujanje pravičnega prehoda v trajnostno in odporno Evropo na temeljih evropskega zelenega dogovora:

- 1.1 sprejeti Evropski zeleni dogovor (EZD) kot temeljno prednostno nalogo slovenskega predsedstva;
- 1.2 spodbujati osmi okoljski akcijski program, ki bo spremljal izvajanje EZD, ciljev trajnostnega razvoja (CTR) ter širši napredek na področju trajnostnosti, ob zavezanosti k razpravam in odzivom na visoki ravni v vseh institucijah EU;
- 1.3 spodbujati ozelenjevanje evropskega semestra, ki bo v celoti vključeval EGD, CTR-je in davčno reformo z namenom krepitve odpornosti;
- 1.4 zavzemati se za reformo mednarodne trgovinske politike EU v smeri popolne usklajenosti s cilji EGD, tako da EU odstopi od Pogodbe o energetski listini ter ne ratificira trenutnega sporazuma z državami Mercosurja;
- 1.5 zagotoviti transparentnost in sodelovanje javnosti pri uvajanju zelene agende za Zahodni Balkan ter gospodarskega in naložbenega načrta;
- 1.6 zagotoviti, da sta proces boljšega pravnega urejanja in platforma Fit-for-Future združljiva z EZD in zeleno prisego.

2 Omogočanje zelenega prehoda z davčno reformo ter z uporabo večletnega finančnega okvira in svežnja za okrevanje:

- 2.1 voditi Svet pri pogajanjih o pobudah za davčno reformo (direktiva o obdavčitvi energije, sistem za trgovanje z emisijami – ETS, mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah – CBAM);
- 2.2 spodbujati spoštovanje načela, »da se ne škoduje bistveno« pri porabi sredstev EU, ter sodelovati pri oblikovanju in izvajanju taksonomije za trajnostno financiranje in tako zagotoviti, da bo to načelo v celoti vključeno v vse delegirane akte o taksonomiji;
- 2.3 biti zgled pri izvajanju EZD v sporazumih o partnerstvu za porabo proračuna EU (večletni finančni okvir) ter v nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost (NOO) z usmerjenimi naložbami in transformativno reformo politik.

3 Spopadanje s podnebno krizo in spodbujanje trajnostne mobilnosti:

- 3.1 voditi pogajanja Sveta o svežnju »Pripravljeni za 55« ter zagotoviti ambicioznost vseh dvanajstih pobud, pri čemer naj bo »energetska učinkovitost na prvem mestu« vodilno načelo pri omogočanju prehoda na popolnoma obnovljivo energijo v prihodnosti;
- 3.2 izkazati ambicije in vodilno vlogo EU na podnebni konferenci COP26 ter to podkrepiti z vidnim napredkom znotraj EU;
- 3.3 spodbujati trajnostno mobilnost za podnebje, čist zrak in ljudi z ambicioznimi stališči Sveta glede revizije uredbe za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T), pobude za železniški koridor, inteligentnih transportnih sistemov ter novih (»post Euro 6/VI«) emisijskih standardov;
- 3.4 biti zgled pri izvajanju strategije za prilagajanje podnebnim spremembam ter pri obdavčitvi ogljika.

4 Zaustavitev dramatičnega zmanjševanja biotske raznovrstnosti ter investiranje v odpornost naših ekosistemov:

- 4.1 še naprej dokazovati vodilno vlogo EU pri vzpostavljanju ambicioznega globalnega okvira za biotsko raznovrstnost po letu 2020, podprto z napredkom doma;
- 4.2 zagotoviti, da bo Svet vztrajal pri strategiji za gozdove, ki se bo osredotočala na biotsko raznovrstnost;
- 4.3 okrepiti ukrepe EU za odpravljanje glavnih dejavnikov upadanja števila opraševalcev;
- 4.4 pripraviti Svet na pravočasen sprejem ambiciozne zakonodaje o obnovi narave leta 2022;
- 4.5 zaščititi sladkovodne ekosisteme in čisto vodo za vse;
- 4.6 spodbujati dobro delujoče morske in obalne ekosisteme.

5 Začetek hitrega prehoda na trajnostno prehrano in kmetijstvo:

- 5.1 spodbujati trajnostno kmetijstvo, ki bo v skladu s strategijo »Od vil do vilic« in strategijo za biotsko raznovrstnost;
- 5.2 vztrajati pri trdnem okviru za podnebne ukrepe v kmetijskem sektorju pri pogajanjih Sveta EU o reviziji uredb o porazdelitvi prizadevanj (ESR) ter o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF);
- 5.3 biti zgled s podnebju in naravi prijaznim strateškim načrtom SKP.

6 Spodbujanje prizadevanj za ničelno onesnaževanje – čisto vodo in čist zrak za vse:

- 6.1 sprejeti sklepe Sveta o akcijskem načrtu za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal (ZPAP), ki med drugim izpostavljajo potrebo po spopadanju z onesnaževanjem pri njegovem viru, uvajajo načelo »onesnaževalec plača«, vzpostavljajo finančne instrumente za spodbujanje čiste proizvodnje ter predpisujejo ukrepe za odpravljanje zvočnega in svetlobnega onesnaževanja;
- 6.2 usmerjati države članice pri ambiciozni reviziji direktiv o kakovosti zunanjega zraka;
- 6.3 sodelovati z Evropsko komisijo pri reviziji seznamov onesnaževal, ki vplivajo na površinsko in podzemno vodo;
- 6.4 zmanjšati onesnaževanje zraka pri njegovem viru, vključno z onesnaževanjem zaradi kmetijskih dejavnosti in ogrevanja gospodinjstev, ter spodbujati ambiciozne ukrepe proti onesnaževanju zraka na mednarodni ravni (z revizijo Göteborgskega protokola).

7 Spodbujanje krožnega gospodarstva in preprečevanje nastajanja odpadkov:

- 7.1 doseči dogovor o ambicioznem stališču Sveta EU glede revizije uredbe o ravnanju z baterijami ter pri tem spodbujati – med drugim – privzeto uporabo digitalnih potnih listov izdelkov za vse baterije, cilje glede minimalne količine reciklirane vsebine ter zahtevane lastnosti glede vzdržljivosti, razstavljanja, možnosti ponovne uporabe in ogljičnega odtisa baterij; zagotoviti ambicioznejše cilje glede zbiranja in recikliranja ter postopnega opuščanja baterij za enkratno uporabo; ter izrecne zahteve glede potrebne skrbnosti za podjetja, ki tržijo baterije na trgu EU;

- 7.2** doseči dogovor o ambicioznem stališču Sveta glede revizije uredbe o pošiljkah odpadkov, tako da bo slednja omejevala izvoz odpadkov, odražala hierarhijo ravnanja z odpadki ter upoštevala spremembe Baselske konvencije glede pošiljanja plastičnih odpadkov.

8 Preusmeritev na industrijo brez onesnaževanja:

- 8.1** voditi razprave v Svetu za ambiciozno reformo direktive o industrijskih emisijah, ki bo v celoti odražala ambicije na področju ničelnega onesnaževanja, podnebja in krožnega gospodarstva;
- 8.2** izboljšati dostop do okoljskih informacij in njihovo uporabnost z namenom spodbujanja skladnosti in primerjalnih analiz;
- 8.3** zaščititi vodo z večjo usklajenostjo politik za odpravljanje onesnaževanja pri njegovem viru;
- 8.4** spodbujati industrijsko preobrazbo z internalizacijo stroškov škode, z uveljavljanjem odgovornosti povzročiteljev onesnaževanja ter s preusmerjanjem javnih programov podpore.

9 Podpiranje okolja brez strupov ter ambicioznega izvajanja trajnostne strategije za kemikalije

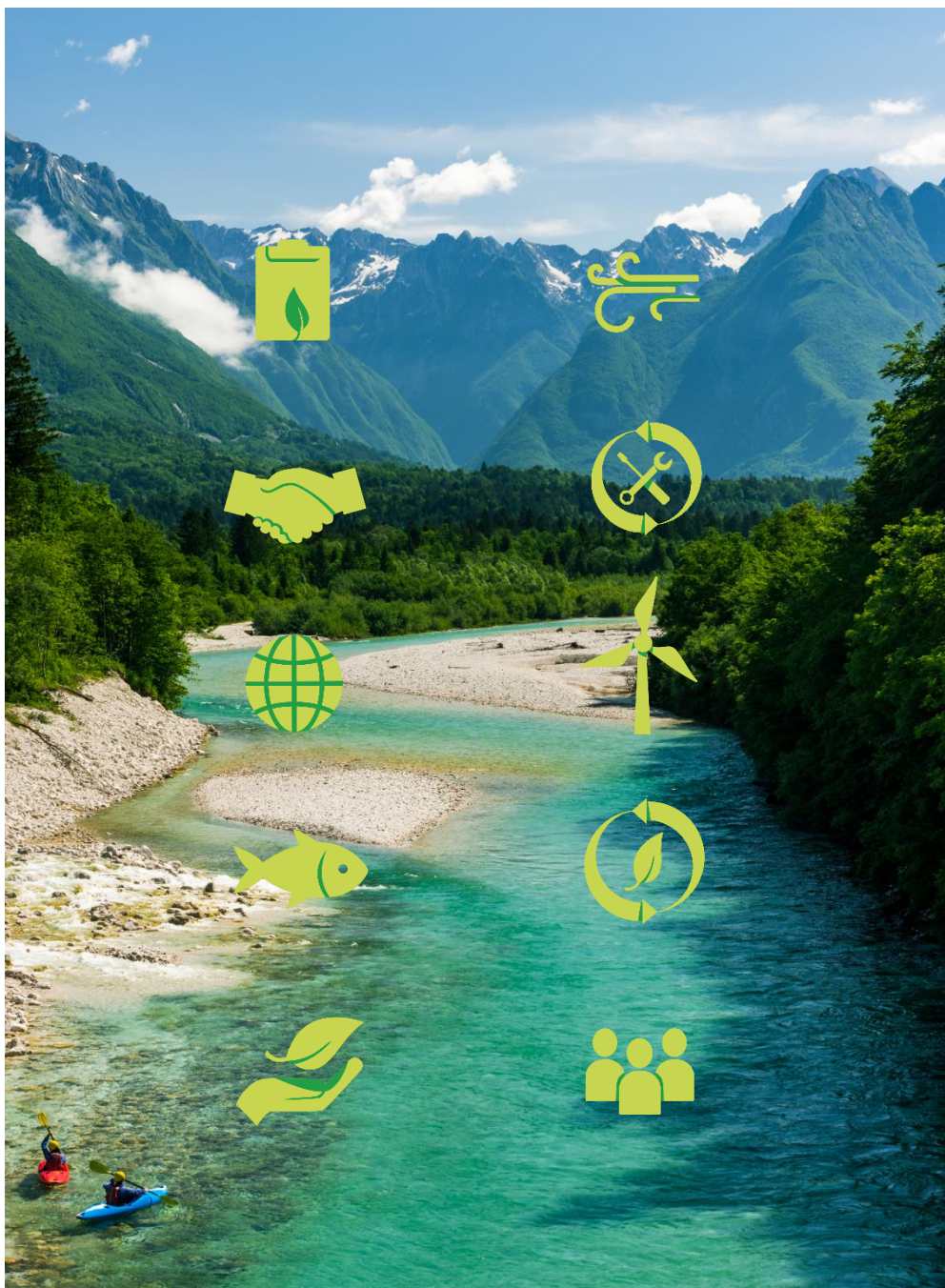
- 9.1** zagotoviti ambicioznost pri izvajanju trajnostne strategije za kemikalije;
- 9.2** pozvati k ambicioznim postopkom revizije uredbe REACH ter uredbe o razvrščanju, označevanju in pakiranju (CLP), zlasti kar zadeva pospeševanje ocene tveganj in ravnanja s kemikalijami; zagotavljanje visoke ravni zaščite prebivalstva in okolja; ohranjanje dokaznega bremena za industrijo za dokazovanje, da so kemikalije, ki jih uporablja, varne; dodelitev potrebnih sredstev za zagotavljanje izpolnjevanja zahtev, vključno z uporabo načela »onesnaževalec plača« ter nefinančnimi spodbudami, kot sta preglednost in odgovornost;
- 9.3** spodbujati vodilno vlogo EU pri okrepitvi Konvencije Minamata o živem srebru ter spodbujati sprejem in okrepitev uredbe EU o živem srebru in njeno izvajanje.

10 Spodbujanje solidarnosti, blaginje, socialne in okoljske pravičnosti ter odgovornosti

- 10.1** zagotoviti, da bo EU v celoti spoštovala Aarhuško konvencijo do 7. zasedanja pogodbenic (MoP-7, oktober), in izkazati zavezanost Sveta EU k širokemu dostopu do pravnega varstva na ravni EU;
- 10.2** voditi Svet pri začetnih razpravah o ambiciozni reviziji direktive o kazenskoopravnem varstvu okolja;
- 10.3** spodbujati blaginjo in socialno pravičnost po vsej EU z vključitvijo socialnih vprašanj v osmi okoljski akcijski program, v reformo evropskega semestra ter v politike EZD;
- 10.4** spodbujati učinkovita in izvršljiva pravila o korporativni odgovornosti, da bodo tisti, ki prispevajo k kršitvam človekovih pravic in škodi za okolje, za to odgovarjali;
- 10.5** spodbujati prostor civilne družbe in učinkovito sodelovanje, vključno s sodelovanjem z mladimi .

Pri zgornjih 10 zelenih testih za Slovenijo ter specifičnih zahtevah v okviru teh ciljev, ki so podrobneje opredeljene v nadaljevanju, smo upoštevali, da razumemo politiko kot umetnost možnega. Vendar pa, če in kjer je to »možno« premalo, da bi preprečili dramatične podnebne spremembe, izgubo biotske raznovrstnosti in velike negativne vplive, se družba ne bo mogla spopadati z izzivi prihodnosti. Ob upoštevanju potencialne nezmožnosti resničnega spoprijemanja s podnebnimi spremembami in drugimi eksistencialnimi krizami v prihodnosti ter zaradi posledične potrebe po spopadanju s temi krizami, še preden pride do tega, bi morali ponovno razmisliti o tem, kar se nam danes zdi »možno«, ter ponovno pretehtati, kako velik pogum in ambicije za sprejemanje odločitve lahko pokažemo. Deset zelenih testov smo oblikovali v tem smislu. Morda se zdijo ambiciozni, vendar so nujno potrebni.

1 Spodbujanje pravičnega prehoda v trajnostno in odporno Evropo na temeljih evropskega zelenega dogovora

Številne okoljske krize, s katerimi se v močno povezanem svetu sooča EU, je treba naslavljati tako s posebnimi tematskimi politikami kot s horizontalnimi politikami – npr. z evropskim zelenim dogovorom (EZD), cilji trajnostnega razvoja (CTR), osmim okoljskim akcijskim programom (8EAP), procesom evropskega semestra – ki jih je treba vključiti tudi v trgovinske politike.

1.1 Sprejeti Evropski zeleni dogovor (EZD) kot temeljno prednostno nalogo slovenskega predsedstva

Evropski zeleni dogovor (EGD) je še vedno glavna in prednostna priložnost za odziv na eksistencialne grožnje podnebnega zloma, izgube biotske raznovrstnosti in onesnaževanja, vključno s tveganji zaradi kemikalij ter sedanjo in prihodnjimi pandemijami.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **sprejme transformativni evropski zeleni dogovor (EZD)** kot temeljno in jasno opredeljeno prednostno nalogo svojega predsedovanja ter se zaveže, da bo dosegel

bistven napredek na vseh področjih predsedovanja;

- **zagotovi, da bodo vsi ukrepi na področju odzivanja na krizo pandemije Covid-19 temeljili na ciljih EZD**, ter se izogiba vsakršni neusklajenosti politik ali zakonodajnemu nazadovanju, ki bi spodkopavala te cilje;
- spodbuja razpravo v Svetu o mehanizmu za tesnejše povezovanje **etičnih vidikov, socialne kohezije, enakosti, solidarnosti** in zavez k popolnoma pravičnemu prehodu ter zagotovi, da se bo to odražalo v vseh politikah EZD.

1.2 Spodbujati osmi okoljski akcijski program, ki bo spremljal izvajanje EZD, ciljev trajnostnega razvoja (CTR) ter širši napredek na področju trajnostnosti, ob zavezanosti k razpravam in odzivom na visoki ravni v vseh institucijah EU

Med slovenskim predsedovanjem bodo potekali tristranski pogovori o 8. okoljskem akcijskem programu (8EAP), ki bodo temeljili na pogajalskem mandatu Sveta (ki vključuje številne izboljšave besedila programa, ki ga je pripravila Evropska Komisija), stališče Evropskega parlamenta pa bo dokončno oblikovano na julijemskem plenarnem glasovanju, po glasovanju odbora ENVI 14. junija, ki je izglasoval ambicioznejše besedilo o 8EAP.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da končno besedilo 8EAP vsebuje **dolgoročni prednostni cilj**, da ljudje čimprej, najpozneje pa do leta 2050, živijo globoko v okviru planetarnih omejitev, v trajnostni ekonomiji blaginje, kjer ne bo nič zavrženo, kjer bo rast trajnostna, kjer bo dosežena podnebna nevtrálnost, neenakosti pa bodo odpravljene.

- se zaveže, da bo zbiral letne informacije o **subvencijah** na nacionalni ravni ter najkasneje do leta 2025 postopno odpravilo vse neposredne in posredne subvencije za fosilna goriva na ravni EU ter na nacionalnih, regionalnih in lokalnih ravneh in najkasneje do leta 2027 vse druge neposredne posredne okolju škodljive subvencije;
- zagotovi, da bo v besedilo programa 8EAP vključena zaveza Evropskega parlamenta, Sveta EU in Evropske komisije, da bodo na letni ravni izmenjevali stališča glede ocene napredka ter **določili dodatne zakonodajne in druge ukrepe, kadar bodo ugotovili, da je napredek na področju doseganja prednostnih ciljev nezadosten.**

Za več informacij glej [odziv EEB na program 8EAP](#).

1.3 Spodbujati ozelenjevanje evropskega semestra, ki bo v celoti vključeval EGD, CTR-je in davčno reformo z namenom krepitev odpornosti

Evropski semester je ključni instrument za priporočila EU o gospodarskih reformah na ravni držav članic in vključuje makroekonomska vprašanja, povezana s podnebnimi spremembami, krožnim gospodarstvom, CTR-ji, po novem pa tudi z nacionalnimi načrti za okrevanje in odpornost (NNOO). Za leto 2021 ne bo nobenih formalnih priporočil za posamezne države, saj bo poudarek na izvajanju NNOO. Slednji bi morali načeloma vključevati gospodarske reforme v podporo pri boljši ponovni izgradnji in izvajanju zelenega prehoda.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- spodbuja razprave o potrebi po zeleni davčni reformi, reformi škodljivih subvencij ter večji uporabi zelenih javnih naročil, pa tudi o globah in taksah za neupoštevanje izboljševanja gospodarskih signalov in spoštovanja **načela »onesnaževalec plača«**.
- dodatno integrira **cilje trajnostnega razvoja** (CTR), da bodo postali temeljni sestavni del evropskega semestra;
- zahteva, da se **stroški neukrepanja** v zvezi s podnebno krizo, izgubo biotske raznovrstnosti, degradacijo ekosistemov in vplivi onesnaževanja na zdravje ocenijo ter vključijo v odločitve glede ekonomske politike;
- v evropski semester vključi **ekonomijo blaginje** ter prouči politike za življenje v okviru planetarnih omejitev, kjer bodo gospodarske dejavnosti bolj prispevale k ustvarjanju bolj zdravega planeta kot temu škodile;
- spremlja napredek pri izvajanju **NNOO** – tako naložb kot reform – ter zagotovi spoštovanje zavez o trajnostnosti, z ničelno toleranco do praks, ki kršijo zeleno prisego ali načelo »da se ne škoduje bistveno« (gl. Test št. 3).

1.4 Zavzemati se za reformo mednarodne trgovinske politike EU v smeri popolne usklajenosti s cilji EGD, tako da EU odstopi od Pogodbe o energetski listini ter ne ratificira trenutnega sporazuma z državami Mercosurja

Februarja 2021 je Evropska komisija objavila sporočilo o prenovljeni trgovinski politiki EU. Še vedno ni znano, kako bo EU uskladila svoje zaveze iz EZD s trgovinsko politiko, zlasti kar zadeva več zelo spornih sporazumov. **Pogodba o energetski listini (ECT)**, mednarodni sporazum o naložbah, ki ureja čezmejno sodelovanje v energetskem sektorju, je na primer zastarel in v popolnem nasprotju z današnjimi podnebnimi ambicijami in EZD. Trenutno potekajo pogajanja o ECT, vendar na njih ne bodo obravnavali temeljnih problemov s tem sporazumom. Edino možno stališče, ki ga lahko dolgoročno zavzame EU in je skladno z drugimi njenimi politikami, je popoln izstop iz ECT.

Poleg tega je zelo problematičen tudi **sporazum z državami Mercosur**, ki v nasprotju s tem, za kar naj bi si prizadevala nova trgovinska politika, vsebuje le malo zavez glede okolja. In nazadnje, 12. ministrska konferenca Svetovne trgovinske organizacije (STO) decembra letos bo ključna politična priložnost za to, da se EU zaveže k spremembi svojega pristopa do mednarodne trgovine v smer skladnosti z bojem proti podnebni krizi, doseganjem ciljev trajnostnega razvoja ter varovanju okolja.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- usmerja Svet k dolgoročnemu ambicioznemu pristopu k Pogodbi o energetski listini, tako da **zahteva izstop EU iz pogodbe**, da bodo lahko EU in države članice samostojno urejale energetski sektor v skladu s podnebnimi zavezami in EZD, brez nevarnosti povračilnih ukrepov industrije;
- se upre vsakršnim poskusom delitve **sporazuma med EU in državami Mercosurja** za njegovo lažjo ratifikacijo ter sprejme odločne in zavezujoče ukrepe, ki bodo zaustavili negativne okoljske, socialne in družbeno-ekonomske vplive tega trgovinskega sporazuma, kot so skrb vzbujajoče krčenje gozdov v Amazoniji, izčrpavanje virov in kršitve človekovih pravic;
- zavzame ambiciozno stališče na **12. ministrski konferenci STO** za učinkovito reformo pravil svetovne trgovine v smeri varovanja okolja, izpolnjevanja ciljev trajnostnega razvoja in spopadanja s podnebno krizo.

1.5 Zagotoviti transparentnost in sodelovanje javnosti pri uvajanju Zelene agende za Zahodni Balkan ter gospodarskega in naložbenega načrta

Zelena agenda za Zahodni Balkan lahko spodbudi prehod na trajnostno, ogljično nevtralno gospodarstvo, katerega cilj bo zdrav planet in blaginja ljudi. Cilj agende, ki je del gospodarskega in naložbenega načrta za Zahodni Balkan v višini 9 milijard EUR, je stimulirati gospodarstva na Zahodnem Balkanu, hkrati pa regijo prilagoditi okoljskim standardom EU in podnebnim ciljem ter zmanjšati korupcijo in okrepiti demokracijo.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi učinkovito in strukturirano sodelovanje evropske in lokalnih civilnih družb pri izvajanju Zelene agende za zahodni Balkan ter gospodarskega in naložbenega načrta.

1.6 Zagotoviti, da proces boljšega pravnega urejanja prispeva k EZD

V sporočilu o boljšem pravnem urejanju, ki ga je Evropska komisija objavila med portugalskim predsedovanjem, je izrecno opredeljeno načelo »za enega sprejetega se eden odpravi«, kar je vzbudilo pomisleke, da bo agenda za »boljše pravno urejanje«, ki se osredotoča na zmanjševanje obremenitev in poenostavljanje, ogrozila uresničevanje ciljev evropskega zelenega dogovora, potencialno pa tudi zeleno prisego, »da se ne škoduje bistveno«. Program Fit-for-Future (»Pripravljeni na prihodnost«) na visoki ravni presoja sklop okoljskih in drugih zakonodajnih področij z vidika poenostavljanja in zmanjševanja

obremenitev. Čeprav je Evropska komisija poudarila, da bosta pri tem spoštovana EZD in zelena prisega, so pri tem procesu prisotna očitna tveganja.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da bosta pri delu v okviru **programa Fit-for-Future** (prek platforme Fit-for-Future) **spoštovana EZD in zelena prisega** ter da ne bo prišlo do zakonodajne regresije, prekomernega poenostavljanja in zmanjševanja upravnih obremenitev na škodo zdravja in okolja.

2 Omogočanje zelenega prehoda z davčno reformo ter z uporabo večletnega finančnega okvira in svežnja za okrevanje

2.1 Voditi Svet pri pogajanjih o pobudah za davčno reformo (direktiva o obdavčitvi energije, sistem za trgovanje z emisijami – ETS, mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah – CBAM)

Cilj prihajajočega svežnja »Pripravljeni na 55« Evropske komisije je razširiti obdavčitev ogljika tudi na druge gospodarske sektorje razen tistih, ki so zajeti v sistemu za trgovanje z emisijami (ETS). V okviru tega cilja Evropska komisija med drugim preučuje razširitev sistema ETS, mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah (CBAM), ki bi naslovil uvoz nekaterih izdelkov, s katerimi se trguje, ter revizijo direktive o obdavčitvi energije, potem ko prejšnji poskus leta 2014 zaradi neuspelega soglasja Sveta ni uspel. Trenutno obdavčitev energije dopušča možnost subvencij za fosilna goriva v obliki davčnih oprostitev ali znižanih davčnih stopenj, cene emisij ogljika v državah članicah pa zaradi razlik v stopnjah in obsegu še niso optimalne.

Zato je ključnega pomena, da sveženj »Pripravljeni na 55« zapolni trenutno vrzel v podnebni in energetski politiki ter v regulativnem okviru s popolno internalizacijo stroškov emisij ogljika in okoljskih eksternalij pri vseh rabah, povezanih z energijo.

Pred slovenskim predsedstvom je ključna odgovornost, da spodbudi dokončanje načrta za zeleno obdavčitev in v celoti izkoristi možnosti, ki jih ponuja sveženj »Pripravljeni na 55«.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- vzpostavi **zavezništvo enako mislečih držav članic, ki bodo pripravljene spodbujati davčne reforme** v smeri popolne internalizacije emisijskih in okoljskih stroškov v gospodarskih dejavnostih;
- vodi razpravo in omogoči sprejetje **dogovora o reviziji direktive o obdavčitvi energije**, tako da bo ta z uvedbo kriterija vsebnosti ogljika pri obdavčevanju goriv v EU ter z odpravo

možnosti, da države članice omogočajo izjeme in nižje stopnje za določena goriva in uporabe, **postala ključen sestavni del okrepljenih podnebnih ambicij EU;**

- zagotavlja **odpravo vseh oblik subvencij za fosilna goriva najkasneje do leta 2025**, vključno s subvencijami, povezanimi s spodbujanjem rabe sivega vodika (pridobljenega iz zemeljskega plina) ali nizkoogljičnih goriv, vključno z »modrim« vodikom na osnovi zemeljskega plina v kombinaciji s tehnologijami za zajemanje in shranjevanje ogljika (CCS) (gl. tudi [dokument o stališču EEB glede vodika](#))
- zagotovi, da bo **revizija direktive o sistemu trgovanja z emisijami** učinkovito okrepila zmanjšanje emisij po industrijskih panogah, določila ceno CO₂ na 100 EUR/tona CO₂, skladno s pariškim podnebnim sporazumom, odpravila brezplačne pravice do emisij CO₂ za industrijo ter zagotovila kombiniran in usklajen pristop z direktivo o industrijskih emisijah (IED);
- si prizadeva za to, da bodo **vsi prihodki iz sistema za trgovanje z emisijami namenjeni za področja, povezana s podnebjem, ter za postopno odpravo brezplačnih pravic do emisij CO₂ za industrijo;**
- zagotovi, da bo **mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah** (CBAM) zajemal tudi emisije v velikih dvostranskih trgovinskih tokovih, vključno z emisijami CO₂ v blagu in storitvah, uvoženih za vmesno in končno rabo, ne glede na njihov izvor;
- **usmerja prihodke od mehanizma CBAM** v odpravljanje škodljivih socialnih posledic.

2.2 Spodbujati spoštovanje načela, »da se ne škoduje bistveno« pri porabi sredstev EU, ter zagotoviti, da bo to načelo v celoti vključeno v vse delegirane akte o taksonomiji

Načelo, »da se ne škoduje bistveno« (angl. *do no significant harm*, DNSH) je temeljni sestavni del uredbe o taksonomiji, s katero EU poskuša doseči, da napredka pri enem izmed ciljev ne bi dosegali na račun katerega izmed drugih ciljev. Uporaba tega načela pri sredstvih EU ter pri mehanizmu za okrevanje in odpornost je ključnega pomena za to, da zagotovimo, da opravljene naložbe ne bodo škodovala okoljskim ciljem.

V času slovenskega predsedovanja bo Evropska komisija ocenila nacionalne načrte za okrevanje in odpornost (NNOO). Potrebno je zagotoviti, da bo načelo DNSH v celoti upoštevano. Nato bo moral posamezne nacionalne načrte vseh držav članic dokončno potrditi še Svet.

Medtem se bo nadaljevalo tudi delo na »drugem krogu« delegiranih aktov uredbe EU o taksonomiji.

Sektorske skupine bodo nadaljevale svoje delo s ciljem opredelitve meril okoljske trajnosti za vsakega izmed sektorjev.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- poskrbi za to, da bosta Evropska komisija in Svet zagotovila, da bo **načelo DNSH** upoštevano v **nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost** vseh držav članic;
- vodi Svet pri sprejetju odločitve, da odobri načrte posameznih držav članic na podlagi **popolnega upoštevanja načela DNSH**;
- zagotovi, da bodo sektorske skupine **delegiranih aktov taksonomije** EU v svoje delo neločljivo vključile načelo DNSH;

2.3 Biti zgled pri izvajanju EZD v sporazumih o partnerstvu za porabo proračuna EU (večletni finančni okvir) ter v nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost (NNOO) z usmerjenimi naložbami in transformativno reformo politike

V naslednjem načrtu za okrevanje **Next Generation EU (NGEU)** je na voljo največ denarja doslej, kar je edinstvena priložnost za Evropo, da začne robustno gospodarsko in socialno okrevanje, s katerim bo zagotovila okoljsko trajnostnost na vseh področjih. Sredstva bo potrebno uporabiti za to, da bodo lahko vlade sprejele ukrepe in davčne reforme za uresničevanje ciljev podnebno nevtralnega, krožnega gospodarstva brez onesnaževanja v skladu z evropskim zelenim dogovorom.

Slovenija bo morala v času predsedovanja predstavljati zgled, tako da bo predložila in izvajala kakovosten, odločen in ambiciozen nacionalni načrt za okrevanje in odpornost (NNOO) ter oblikovala sporazum o partnerstvu, ki bo lahko zgled dobre prakse za ostale države članice.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da **Evropska komisija in Evropski svet pri ocenjevanju NNOO držav članic upoštevata najvišje standarde** ter da bosta v

celoti upoštevana cilj 37-odstotne porabe za podnebje in biotsko raznovrstnost in načelo, »da se ne škoduje bistveno«, pa tudi načelo »brez regresije«;

- usmerja razpravo v Svetu o potrebi po **ambicioznih sporazumih o partnerstvu**, s katerimi bodo v naslednjih sedmih letih v največji meri izkoriščena sredstva EU za pospeševanje zelenega prehoda v tistih gospodarstvih, ki še vedno zaostajajo pri uresničevanju okoljskih in podnebnih ciljev EU;
- zahteva strožje določbe glede zagotavljanja **stalnega, strukturiranega in poštenega sodelovanja civilne družbe** v vseh procesih odločanja o porabi javnega denarja, vključno z izvajanjem NNOO in sporazumov o partnerstvu.
- bo postavila zgled z lastnim NNOO in sporazumom o partnerstvu.

3 Spopadanje s podnebno krizo in spodbujanje trajnostne mobilnosti

3.1 Voditi pogajanja Sveta o svežnju »Fit za 55« ter zagotoviti ambicioznost vseh dvanajstih pobud, pri čemer naj bo »energetska učinkovitost na prvem mestu« vodilno načelo pri omogočanju prehoda na popolnoma obnovljivo energijo v prihodnosti

Sveženj »Pripravljeni na 55«, ki naj bi ga Evropska komisija sprejela 14. julija, je ključni politični mejnik pri uresničevanju zaveze evropskega zelenega dogovora o Evropi kot prvi podnebno nevtralni celini do leta 2050, obenem pa zagotavlja uresničenje krožnega gospodarstva brez onesnaževanja in brez strupenih snovi. S celostno revizijo politik in predpisov bo potrebno omogočiti, da Evropa okrepi svoja prizadevanja za povečanje naših možnosti, da zadržimo dvig povprečne temperature na globalni ravni pod 1,5 °C, kot to določa pariški podnebni sporazum. Na žalost je cilj 55-odstotnega zmanjšanja neto emisij do leta 2030 v tem pogledu še vedno nezadosten, saj je nižji od 65-odstotnega zmanjšanja, kot ga zahteva znanost.

Podnebni in okoljski izzivi, s katerimi se soočamo, so tako hitri in obsežni, da si ne moremo privoščiti zapravljanja časa, in naslednje desetletje bo ključnega pomena za to, da začrtamo pravo pot. Podnebni zakon je zdaj potrebno dopolniti še s političnimi in regulativnimi orodji za okrepitev ambicij v vseh gospodarskih sektorjih. Slovensko predsedstvo bo moralo voditi pogajanja o svežnju »Pripravljeni na 55« in si mora prizadevati za povečanje podnebnih in okoljskih ambicij v vseh dvanajstih zakonodajnih pobudah.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- določi značaj pogajanj v Svetu, tako da opozori na to, da **znanstveni dokazi poudarjajo potrebo po vsaj 65-odstotnem zmanjšanju emisij** ter da morajo to dejstvo upoštevati tudi politični ukrepi v okviru svežnja »Pripravljeni na 55« in pri cilju 55-odstotnega zmanjšanja upoštevati prislov »vsaj«; vodi razpravo o potrebi po temeljiti reviziji **direktive EU o energetske učinkovitosti**, tako da opozori, da mora postati cilj izboljšanja energetske učinkovitosti zavezujoč tako na ravni EU kot na nacionalnih ravneh, ter da določi cilj vsaj 45-odstotnega izboljšanja do leta 2030; tesneje integrira in sistematično spodbuja

vključevanje načela »energetska učinkovitost na prvem mestu«;

- zagotovi, da bo cilj strategije za nadaljnjo krepitev **obnovljive energije** uresničitev vsaj 50-odstotnega deleža obnovljive energije do leta 2030 ter da bo strategija spodbujala samo okoljsko trajnostno obnovljivo energijo, tako da bo okrepila trajnostna merila in energijo, ki ni na nikakršen način povezana s fosilnimi gorivi (npr. modri vodik, pridobljen iz zemeljskega plina, ali sintetična goriva);
- ohrani okvir **uredbe o porazdelitvi prizadevanj** za naslavljanje emisij v sektorjih izven sistema ETS in za okrepitev nacionalnih obvezujočih ciljev v smeri uskladitve s podnebnimi ambicijami, ki so potrebne glede na znanstvene ugotovitve;
- zagotovi, da bo revizija **direktive o sistemu trgovanja z emisijami** omogočila postopno opustitev rabe premoga na ravni celotne EU najkasneje do leta 2030 ter učinkovito povečala zmanjšanje emisij v industrijskih dejavnostih, določila ceno 100 EUR za tona CO₂ v skladu s pariškim podnebnim sporazumom, odpravila brezplačne pravice do emisij CO₂ za industrijo, ki so v zadnjem desetletju omogočale velike nepričakovane dobičke in upočasnjevale razogljičenje industrije, ter zagotovila kombiniran in usklajen pristop z direktivo o industrijskih emisijah (IED);
- v skladu s Testom št. 2 zagotovi, da bo **mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah** (CBAM) zajemal tudi ogljični odtis in emisije v velikih dvostranskih trgovinskih tokovih, vključno z emisijami CO₂ v blagu in storitvah, uvoženih za vmesno in končno rabo, ne glede na njihov izvor, ter da bo mehanizem CBAM dosledno uporabljan v povezavi z odpravo brezplačnih pravic do emisij CO₂ za ustrezne industrijske panoge EU.
- poskrbi, da bo imela revizija **direktive o obdavčitvi energije** pomembno vlogo v okviru svežnja »Pripravljeni na 55« kot instrument za

popolno internalizacijo stroškov emisij ogljika in okoljskih eksternalij na ravni celotne EU pri vseh rabah, povezanih z energijo, ter za namenjanje prihodkov za blaženje negativnih družbenih in socialnih posledic;

- se zavzema za uvajanje strožjih **predpisov o emisijah CO₂ za avtomobile in kombije** ter spodbuja zaveze za opustitev prometa z vozili na fosilna goriva; okrepi nove standarde emisijskih vrednosti CO₂ za celotni vozni park EU za novo registrirane avtomobile v skladu z Uredbo 2019/631, tako da cilje zmanjšanja emisij do leta 2025 poveča s 15 na 25 odstotkov, določi cilj zmanjšanja za 40 odstotkov do leta 2027 ter okrepi cilj za leto 2030 na vsaj 65-odstotno zmanjšanje (v

primerjavi s sedanjim ciljem 37,5-odstotnega zmanjšanja).

- **določi** najkasneje leto 2035 kot **leto** dokončne **opustitve prodaje novih avtomobilov z motorji na notranje izgorevanje na ravni celotne EU**;
- zagotovi, da bo **uredba o vseevropskih energetskih omrežjih** (TEN-E) podpirala samo infrastrukturo, ki je skladna s pariškim podnebnim sporazumom. S sporazumom je skladen samo obnovljiv vodik, medtem ko je opredelitev nizkoogljicnih plinov zavajajoča, mešanje obnovljivih plinov s fosilnim plinom pa je treba izključiti;
- se zavzema za zavezujoče **načrte za podnebno nevtralnost za vse gospodarske sektorje** ter se tako izogne izravnavam med sektorji.

3.2 Izkazati ambicije in vodilno vlogo EU na podnebni konferenci COP26 ter to podkrepiti z vidnim napredkom znotraj EU

Podnebni vrh COP26, ki bo potekal v Glasgowu med 1. in 12. novembrom 2021, bo pomemben korak v mednarodnih pogajanjih o podnebni krizi in bo predstavljal prvi pregled stanja po Pariškem sporazumu (po prvotnih načrtih naj bi bil organiziran že leta 2020, a je bil zaradi pandemije Covid-19 preložen), saj naj bi države pogodbenice predstavile izboljšane oziroma posodobljene nacionalno določene prispevke (NDP). V NDP so opredeljena prizadevanja vsake izmed pogodbenic za zmanjšanje nacionalnih emisij in prilagajanje na posledice podnebnih sprememb.

Trenutni podnebni cilji (NDP-ji) držav so nezadostni, njihova posledica pa bi bilo nevarno povišanje temperature za več kot 3 °C. EU se je zavezala, da bo na čelu svetovnega boja proti podnebnim spremembam, vendar pa njen lasten prispevek »55-odstotnega neto zmanjšanja« emisij toplogrednih plinov do leta 2030 še vedno ni v skladu s Pariškim sporazumom, za kar bi bilo potrebno cilj povišati na 65-odstotno zmanjšanje emisij do leta 2030. Poleg tega strategija EU ne naslavlja emisij v uvoženem blagu, materialih in storitvah, s čimer pušča vrzel v svoji domači podnebni politiki in ne odpravlja neravnovesij ter ogljičnega in okoljskega dampinga na globalni ravni.

Slovensko predsedstvo bo imelo ključno vlogo pri zagotavljanju tega, da se bodo EU in države članice držale svojih obljub ter resnično pokazale ambicioznost pri globalnih prizadevanjih za boj proti podnebnim spremembam.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da bo pred in med pogajanjem na podnebnem vrhu COP26 EU izkazala vodilno vlogo, ki bo temeljila na **znanstveno podprtih politikah, zgodovinski odgovornosti, pravičnosti in okoljski pravičnosti**;
- se zavzame za okrepitev globalnih podnebnih ukrepov v okviru načrtov za okrevanje v različnih državah, tako da bodo njihovi **NDP-ji** usklajeni z obsegom in hitrostjo zmanjševanja emisij, ki sta potrebna za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 °C;
- v okviru pogajanj na podnebnem vrhu COP26 spodbuja razpravo o **naslavljanju emisij** v globalni trgovini s surovinami, viri in blagom;
- začne razpravo o korenitih spremembah globalne trgovinske politike **Svetovne trgovinske organizacije** glede na podnebne in okoljske cilje;
- spodbuja krepitev **podnebne diplomacije EU** na vseh s tem povezanih mednarodnih forumih.

3.3 Spodbujati trajnostno mobilnost za podnebje, čist zrak in ljudi z ambicioznimi stališči Sveta glede revizije uredbe za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T), pobude za železniški koridor, inteligentnih transportnih sistemov ter novih »post Euro 6/VI« emisijskih standardov

Emisije iz prometa so eden najpomembnejših izzivov na področju zaveze EU o razogljičenju in širših prizadevanj za čisto in zdravo okolje. Veliko priložnost za napredek na tem področju zdaj predstavlja sveženj o trajnostni mobilnosti.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- si prizadeva za korenite spremembe strategije EU za spodbujanje **trajnostne mobilnosti**, tako da upošteva vplive na surovine in vire tako v EU kot na globalni ravni, nadaljuje z elektrifikacijo vseh vrst prometa, močno spodbuja kolesarjenje, hojo in uporabo javnega prevoza v mestih ter v končni fazi zmanjšuje število vozil na cestah;
- zagotovi razpravo in ambiciozno stališče Sveta glede **revizije uredbe o vseevropskem prometnem omrežju (TEN-T)** za pospešitev povezav javnega prevoza za omogočanje alternativ letalskemu in cestnemu prometu ter podpre politike in investicije v razširitev kolesarskih omrežij po vsej Evropi;

- podpre **pobudo za železniški koridor EU 2021**, vključno z revizijo uredbe o železniškem tovornem koridorju ter ukrepi za pospeševanje potniškega železniškega prometa;
- oblikuje emisijske standarde Euro 7/VII za avtomobile, dostavna vozila, tovornjake in avtobuse, ki bodo osredotočeni na izboljšano kakovost zraka; opredeli jasen časovni načrt za popolno odpravo emisij: standard Euro 7/VII mora začrtati jasno pot v petletnih intervalih in tako zagotoviti, da bodo vsi novi avtomobili in dostavna vozila brez emisij najkasneje do leta 2035, vsa nova težka vozila pa najkasneje do leta 2040; odpravi vse škodljive emisije, vključno z ultrafinimi delci, ter zagotovi dejansko skladnost s standardi v celotni življenjski dobi vozil; **okrepi ambicije EU glede čistega razogljičenega ladijskega prometa**, še posebej z ukrepi tako EU kot Mednarodne pomorske organizacije za veliko zmanjšanje emisij črnega ogljika iz ladijskega prometa, ogljikovega dioksida in drugih podnebnih onesnaževal v naslednjih petih letih.

3.4 Biti zgled pri izvajanju strategije za prilagajanje podnebnim spremembam ter pri obdavčitvi ogljika

Cilj strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam je povečati sposobnost EU in vsega sveta za prilagajanje in maksimalno zmanjšanje posledic podnebnih sprememb, ki so danes že neizogibne. Ključni elementi strategije so razvoj naravnih rešitev, na podnebne spremembe odporno upravljanje voda, ukrepi za odpravo vrzeli v znanju ter financiranje prilagajanja na podnebne spremembe.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- je zgled pri **prilagajanju, ki temelji na ekosistemih**, v skladu s prednostnimi nalogami strategije EU za prilagajanje podnebnim spremembam;
- daje zgled z **zvišanjem nacionalnega davka na ogljik**, tako da bo ta imel večje spodbujevalne učinke, ter prihodke od tega davka uporabi za razogljičenje in napredne socialne ukrepe za preprečevanje energetske revščine in neenakosti.

4 Zaustavitev dramatičnega zmanjševanja biotske raznovrstnosti ter investiranje v odpornost naših ekosistemov

Za zanesljivo preskrbo s hrano, za spopadanje s podnebno krizo, za dobro počutje in zaščito pred prihodnjimi pandemijami smo odvisni od zdravih in odpornih ekosistemov. Obračanje trenda na področju izgube biotske raznovrstnosti ne bo enostavna naloga, vendar je ključna za naše lastno preživetje. V šestih mesecih predsedovanja Svetu EU naj bi Slovenija vodila EU v pogajanjih o svetovnem okviru za biotsko raznovrstnost po letu 2020, pa tudi zagotovila politično usmeritev Sveta Evropski komisiji glede prihodnjih pobud za biotsko raznolikost, kot so nova strategija EU za gozdove, revizija pobude EU za opraševalce ter predlog novega zakona o obnovi narave, ki določa pravno zavezujoče cilje za obnovo ekosistemov, pomembnih za biotsko raznovrstnost in podnebje.

4.1 Še naprej dokazovati vodilno vlogo EU pri vzpostavljanju ambicioznega globalnega okvira za biotsko raznovrstnost po letu 2020, podprto z napredkom doma

Slovensko predsedstvo pozivamo, naj zagotovi, da bo imela EU še naprej vodilno vlogo pred in na 15. zasedanju Konference pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti (CBD COP 15), tako da si bo prizadevala za ambiciozen svetovni okvir za biotsko raznovrstnost po letu 2020. Da pa bo globalna vodilna vloga EU verodostojna, mora biti podprta z ambicioznimi ukrepi in dokazljivim napredkom pri zaščiti in obnovi narave na ravni EU, naslavljanje mora vključevati tudi drastično zmanjšanje globalnega ekološkega odtisa EU

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- sprejme ambiciozne sklepe Sveta, s katerimi bo EU kar najbolje pripravljena prevzeti **vodilno vlogo na vrhu CBD COP 15**, s ciljem

vzpostavitev globalne mreže učinkovito upravljanih zaščenih morskih, sladkovodnih in kopenskih območij, ki bodo pokrivali 30 % planeta ob celostnem spoštovanju človekovih pravic;

- je zgled pri **izvajanju strategije za biotsko raznovrstnost in strategije »Od vil do vilic«**, tako da sprejme ukrepe za obnovo in zaščito narave ter odpravlja dejavnike izgube biotske raznovrstnosti;
- pozove države članice in jim postavi zgled pri **celovitem izvajanju zakonodaje o naravi, vodah in morju** – potrebna so precejšnja dodatna prizadevanja za pospešitev izvajanja zakonodaje in uresničevanje dolgoletnih obveznosti, tudi zaradi večje verodostojnosti pri sprejemanju novih obveznosti.

4.2 Zagotoviti, da bo Svet vztrajal pri strategiji za gozdove, ki se bo osredotočala na biotsko raznovrstnost

Gozdovi imajo ključno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, pripomorejo k blaženju posledic podnebnih sprememb ter k blaginji in zdravju ljudi po celotni EU. Vendar pa so gozdovi podvrženi številnim in vse večjim pritiskom, vključno s podnebno krizo in sečnjo. Prihajajoča strategija EU za gozdove predstavlja ključno priložnost za prekinitev z običajnimi praksami delovanja ter odločitev za bolj zdrave in odporne gozdove, za naše zdravje in odpornost proti trenutnim medsebojno prepletenim krizam.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da bodo tako okoljski kot kmetijski ministri v celoti vključeni v sprejetje sklepov Sveta o **strategiji EU za gozdove**, s katerimi mora Svet postaviti v središče strategije varovanje in obnovo gozdov, strategija pa mora biti v celoti skladna z ambicijami evropskega zelenega dogovora, strategije o biotski raznovrstnosti ter podnebnega zakona;

- zagotoviti, da bo strategija vključevala **strogo zaščito vseh preostalih pragozdov in prvotnih gozdov**, ter voditi izvajanje strategije;
- zahteva, da imajo pri **zasajevanju 3 milijard dreves** prednost mestna, primestna in kmetijska zemljišča, pri biotsko raznovrstnih gozdovih pa

morata imeti prednost »**proforestacija**« in **obnova**;

- je zgled pri spodbujanju bolj **sonaravnega gospodarjenja z gozdovi**, ki bo osredotočeno na zaščito in obnovo biotske raznovrstnosti v Sloveniji.

4.3 Okrepiti ukrepe EU za odpravljanje glavnih dejavnikov upadanja števila opraševalcev

Število in raznolikost evropskih divjih žuželk opraševalk sta se po vsej EU dramatično zmanjšala, številne vrste pa so na robu izumrtja. Izguba divjih opraševalcev je resen razlog za zaskrbljenost, saj je približno 80 % posevkov in prosto cvetočih rastlinskih vrst v EU vsaj deloma odvisnih od opraševanja živali. Brez opraševalcev bi se razširjenost številnih rastlinskih vrst zmanjšala in vrste bi sčasoma izginile. Od žuželk opraševalk je neposredno odvisna kmetijska proizvodnja v EU v obsegu približno 3,7 milijarde EUR letno. Evropska komisija se je zavezala, da bo okrepila pobudo EU za opraševalce.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- izkoristi posvetovanja o opraševalcih v Svetu za kmetijstvo za to, da okrepi politične ukrepe za boljše spopadanje z vzroki za upadanje števila opraševalcev, kot so uporaba pesticidov in svetlobno onesnaževanje, ter zagotovi, da bo to vprašanje prednostna naloga v strateških načrtih skupne kmetijske politike (SKP) po vsej EU.

4.4 Pripraviti Svet EU na pravočasen sprejem ambiciozne zakonodaje o obnovi narave leta 2022

Do konca leta naj bi Evropska komisija predlagala nov zakon o obnovi narave, v katerem bodo določeni pravno zavezujoči cilji na področju obnove ekosistemov, pomembnih za biotsko raznovrstnost in podnebje. Novi zakon lahko pomeni resnično prelomnico, če bodo njegovi cilji skladni z znanstvenimi zahtevami, če bodo nove obveznosti dopolnjevale obstoječo zakonodajo in če bo zakon opredelil jasne mejnike in časovne roke ter določal ustrezne načine uresničevanja ciljev.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **pripravi Svet za pravočasno (v letu 2022) sprejetje odločnega, ustreznega in**

ambicioznega zakona o obnovi narave, tako da zagotovi izmenjavo mnenj in razprave ter uskladi stališča držav članic glede potrebnih ukrepov za obnovo narave v EU in za ustvarjanje sinergij med blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem nanje ter cilji biotske raznovrstnosti;

- zahteva **obnovo 15 odstotkov kopenskih in morskih površin** EU v visokokakovostna naravna območja ter obnovo **15 odstotkov rek v EU** v prosto tekoče stanje do leta 2030;
- pozove k **jasni dodatnosti** novega zakona glede na obstoječe obveznosti, npr. po direktivah o naravi ali Okvirni direktivi o vodah.

4.5 Zaščititi sladkovodne ekosisteme in čisto vodo za vse

Leto 2021 je pomembno za naše reke, jezera in podtalnico, saj države po vsej EU usklajujejo in dokončujejo 3. načrte za obvladovanje na ravni povodja, da bodo ti končno uresničili cilje Okvirne direktive o vodah (ODV) do leta 2027. Vendar pa bo lahko po oceni nevladnih organizacij glede na analizirane osnutke načrtov do leta 2027 ponovno vzpostavljeno dobro stanje samo v dveh povodjih izmed trinajstih – obeh na Finskem. Pri številnih načrtih so težave pomanjkanje državnih proračunskih

sredstev, namenjenih za trajnostno upravljanje voda, nezadostno vključevanje varstva voda v druge politike – zlasti v energetske, kmetijske in infrastrukturne politike – ter napačna uporaba izjem iz ciljev ODV. Slovenija še ni objavila osnutkov načrtov za posvetovanje in je nakazala, da bo čas posvetovanja krajši od zakonsko predpisanih 6 mesecev.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- izkoristi svoje predsedovanje za to, da se iz zaostajajoče države spremeni v zgled ter **sprejme ambiciozne načrte upravljanja z vodami**, s katerimi bo mogoče do leta 2027 obnoviti ekološko zdravje vseh rek, jezer in podzemnih voda;
- izboljša **čezmejno sodelovanje in integracijo** ciljev za zaščito in izboljšanje zdravja sladkovodnih ekosistemov v druge sektorske politike, zlasti na področju kmetijstva, energetike, industrije, kemikalij in prometne politike, ter tako zmanjša pritisk iz teh sektorjev;

- zagotovi **združeno agendo za obnovo in zaščito** pri izvajanju strategije EU za biotsko raznovrstnost ter Okvirne direktive o vodah in direktive o poplavah, ki bo vključevala naravne rešitve in odstranjevanje ovir za obnovo prosto tekočih rek;
- zastopa **odklonilno stališče do gradnje novih jezov za hidroelektrarne**, tudi v šestih državah vzhodnega partnerstva EU, glede na njihove negativne vplive na biotsko raznovrstnost.

4.6 Spodbujati dobro delujoče morske in obalne ekosisteme

Naši oceani so ključnega pomena za omogočanje življenja na Zemlji. Potrebujemo morske in obalne ekosisteme, bogate s favno, floro in gensko biotsko raznovrstnostjo, da lahko opravljajo svoje naravne funkcije in podpirajo življenje, med drugim tako, da delujejo kot ključni ponori ogljika, uravnavajo vremenske vzorce in zagotavljajo kisik. Najpomembnejše dolgoletne zaveze glede varovanja oceanov še niso izpolnjene.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi, da bodo morski sistemi v celoti vključeni v ukrepe in izvajanje strategije o biotski raznovrstnosti**, zlasti na področju zavarovanih območij in prepovedi škodljivih človekovih dejavnosti, na vseh zavarovanih morskih območjih (ZMO);
- vodi pogajanja o **odzivu Sveta na akcijski načrt Evropske komisije za ohranitev ribolovnih virov** in zaščito morskih ekosistemov, ki vključuje zahteve po sistematični presoji vplivov vseh ribolovnih dejavnosti na ekosisteme, odpravi prilova ranljivih vrst, zmanjšanju uporabe in v končni fazi prepovedi najbolj škodljivih vrst ribiške opreme, zlasti pridnenih vlečnih mrež, na območjih ZMO ter vzpostavitvi prepovedanih con na območjih z obstoječimi ali potencialnimi ranljivimi morskimi ekosistemi;

- **zagotovi, da bodo vsi celotni dovoljeni ulovi** za leto 2022 določeni v skladu z znanstvenimi priporočili ter da bodo skladni s cilji skupne ribiške politike in ambicijami evropskega zelenega dogovora;
- **drastično okrepi nadzor nad ribolovnimi dejavnostmi**, tako da v tristranskih pogajanjih zagotovi sprejem ambiciozne revidirane uredbe EU za nadzor ribištva, med drugim z obveznim elektronskim daljinskim nadzorom vseh flot ter z večjo preglednostjo naših oskrbovalnih verig z morskno hrano;
- se zavzame za **sprejetje ambicioznega globalnega sporazuma o oceanih za zaščito morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije** po vsem svetu na 4. zasedanju medvladne konference o biotski raznovrstnosti izven nacionalne jurisdikcije;
- **vzpostavi moratorij na rudarske dejavnosti na globokomorskem dnu** v teritorialnih vodah EU, ustavi finančno podporo za raziskave tehnologije globokomorskega rudarjenja ter uskladi stališče EU glede ustavitve rudarskih dejavnosti na globokomorskem dnu za pogajanja pri Mednarodni oblasti za morskno dno.

5 Začetek hitrega prehoda na trajnostno prehrano in kmetijstvo

5.1 Spodbujati trajnostno kmetijstvo, ki bo v skladu s strategijo »Od vil do vilic« in strategijo za biotsko raznovrstnost

S pandemijo bolezni Covid-19 je postal ključen in strateški pomen prehrane in prehranske neodvisnosti bolj očitni kot kadarkoli prej. Oskrbovalne verige so sicer vzdržale, in ljudje v Evropi so komajda opazili kakršne koli motnje v oskrbi s hrano, toda ne moremo predpostavljati, da bo ob vse večjih podnebnih šokih in prihodnjih krizah tako tudi v prihodnje. EU se mora nujno postaviti v ospredje in izboljšati odpornost svojega prehranskega sistema, tako da si strateško prizadeva za trajnostno in odporno domačo pridelavo hrane, obenem pa določi visoke trajnostne standarde glede uvoza in izvoza živil. »Dolgoročna vizija za podeželska območja«, ki jo bo kmalu objavila Evropska komisija, ter trgovinska (agroživilska) politika EU morata zasledovati nove trajnostne cilje v skladu z evropskim zelenim dogovorom in strategijo »Od vil do vilic«. Potrebne so paradigmatске spremembe stran od slepe osredotočenosti na kazalnike proizvodnje ter v

smer »trajnostne prehranske suverenosti«, s čimer bodo trajnostnost, lokalna oskrba s hrano in odpornost postale temeljni sestavni deli prehranske politike EU.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- se zavzame za **relokalizacijo in diverzifikacijo naših prehranskih sistemov** na podeželskih območjih ter postavi zgled z začetkom prehoda na agroekološki kmetijski sektor, v katerem bodo uspešna podeželska območja temeljila na raznolikih in odpornih kmetijskih skupnostih;
- sodeluje z Evropsko komisijo ter pred 12. ministrsko konferenco STO o kmetijstvu in ribištvu **zagovarja preoblikovanje vloge STO v smeri pravičnih in trajnostnih pravil trgovine, ki bodo skladni z zavezami evropskega zelenega dogovora.**

5.2 Vztrajati pri trdnem okviru za podnebne ukrepe v kmetijskem sektorju pri pogajanjih Sveta EU o reviziji uredb o porazdelitvi prizadevanj (ESR) ter o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF)

Zmanjšanje neposrednih emisij iz prometa in industrije samo po sebi ne bo zadostovalo za uresničitev zavez iz pariškega podnebnega sporazuma. Poleg tega mora EU tudi bolj trajnostno upravljati z zemljo in naravnimi viri, preiti od intenzivnega modela kmetijske proizvodnje k agroekološkim praksam in se spoprijeti s težavo živilskih odpadkov. Evropska komisija naj bi sredi julija objavila svoj predlog za revizijo uredb o porazdelitvi prizadevanj (ESR) ter o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF). Poleg tega naj bi Evropska komisija do konca leta objavila svojo pobudo za sekvestracijo ogljika v kmetijske površine.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi, da bosta novo upravljanje kmetijskih emisij, ki niso emisije CO₂, ter upravljanje kmetijskih zemljišč** ponovno povezana in bosta zagotavljala sinergije med našimi podnebnimi cilji ter ambicijami glede obnove biotske raznovrstnosti;

- **spodbuja zavezujoč specifičen cilj za kmetijstvo na ravni EU v skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj za zmanjšanje emisij CO₂ in drugih emisij na 350 Mt CO₂ ekv. do leta 2030** za kmetijske dejavnosti, s ciljem zmanjšanja na 150 Mt CO₂ ekv. do leta 2050;
- **spodbuja zavezujoč cilj na ravni EU za doseg nevtarnosti emisij do leta 2030 za rabo kmetijskih zemljišč** v skladu z uredbo o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF), s ciljem ponora ogljika v obsegu –150 Mt CO₂ ekv. do leta 2050;
- **spodbuja pobudo za sekvestracijo ogljika v kmetijske površine kot naravno rešitev**, ki hkrati naslavlja krizo podnebja in biotske raznovrstnosti in ima tudi dodatne koristi za druge okoljske in socialno-ekonomske vidike.

5.3 Biti zgled s podnebjem in naravi prijaznim strateškim načrtom SKP

Junija 2018 začeta reforma skupne kmetijske politike (SKP) je bila sicer dokončana že v času portugalskega predsedovanja, toda slovensko predsedstvo bo imelo ključno vlogo pri izvedbenem postopku sprejemanja delegiranih in izvedbenih aktov. Civilna družba in znanstveniki so močno kritizirali rezultat te reforme, ki v veliki meri ohranja obstoječe načine porabe subvencij za kmetijstvo v EU in je v nasprotju z evropskim zelenim dogovorom. Zdaj so na potezi države članice, ki pripravljajo svoje nacionalne strateške načrte SKP.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- tesno sodeluje z Evropsko komisijo ter z ministri za okolje in podnebje, ob hkratnem posvetovanju s civilno družbo, **pri ambicioznem uvajanju strategije »Od vil do vilic« v nacionalne strateške načrte SKP;**
- **zagotovi, da bodo države članice pri okoljskih in podnebnih ambicijah** njihovih strateških načrtov SKP **tekmoval v zviševanju** namesto v zniževanju standardov;
- **se zaveže k visoki transparentnosti**, tako da pred sestanki objavi koledarje in dnevne rede sestankov, tudi v izvedbenem postopku za sprejemanje delegiranih in izvedbenih aktov;
- **postavi zgled s predlogom ambicioznega strateškega načrta SKP za Slovenijo, ki bo usklajen s strategijo »Od vil do vilic«,** ter v pripravljalnem procesu sodeluje v konstruktivnem dialogu z okoljskimi deležniki.

6 Spodbujanje prizadevanj za ničelno onesnaževanje – čisto vodo in čist zrak za vse

6.1 Sprejeti sklepe Sveta o Akcijskem načrtu za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal (ZPAP)

Evropska komisija je 12. maja 2021 objavila težko pričakovani »Akcijski načrt EU: Na poti k ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal« (tako imenovani Akcijski načrt za ničelno onesnaževanje, ANNO), ki je najpomembnejši dokument evropskega zelenega dogovora. Cilj akcijskega načrta je okrepiti vodilno vlogo EU na področju okolja, digitalnih tehnologij in gospodarstva v boju proti onesnaževanju, hkrati pa vzpostaviti bolj zdravo, socialno pravičnejšo Evropo. Načrt spodbuja platformo za vključevanje preprečevanja onesnaževanja v vse ustrezne politike EU, za pospešeno izvajanje ustrezne zakonodaje EU s področja onesnaževanja zraka, vode in tal za posodobitev obstoječe zakonodaje, na primer za učinkovitejše odpravljanje skrb vzbujajočega problema z onesnaževali. Številni ministri so slovensko predsedstvo pozvali, naj med politično razpravo o Akcijskem načrtu za ničelno onesnaževanje 10. junija sprejme sklepe Sveta o tem načrtu.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- poišče dodatne zmogljivosti ter **sprejme sklepe Sveta o Akcijskem načrtu za ničelno onesnaževanje, ki odražajo potrebo po hitrem ukrepanju za zmanjšanje onesnaževanja pri njegovem viru** ter

javnozdravstvene, okoljske, moralne in družbenoekonomske vzroke za vodilno vlogo EU pri globalnih prizadevanjih za zmanjšanje onesnaževanja zraka, voda in tal;

- pozove Evropsko komisijo k **reviziji direktive o okoljskem hrupu**;
- vztraja pri tem, da Evropska komisija v skladu s pozivom Evropskega parlamenta predlaga **pravni okvir za varstvo tal**;
- **zahteva strategijo za varstvo tal**, ki bo določila zavezujoče cilje na področju ohranjanja nedotaknjenih tal ter izboljšave ekološkega stanja obdelanih tal na podlagi enotnih opredelitev, ki jih bo spremljala platforma za podatke o kakovosti tal, implementirana v sodelovanju med evropskimi in nacionalnimi agencijami in raziskovalnimi središči;
- vztraja pri tem, da Evropska komisija predlaga **ambiciozno revizijo direktive o trajnostni rabi pesticidov** v skladu s ciljem 50-odstotnega zmanjšanja uporabe pesticidov, opredeljenim v strategiji »Od vil do vilic«, ter postavi zgled s popolno vključitvijo strategije zatiranja škodljivcev v slovenske strateške načrte SKP.

6.2 Usmerjati države članice pri ambiciozni reviziji direktiv o kakovosti zunanjega zraka

Revizija direktiv o kakovosti zunanjega zraka trenutno še poteka. Med slovenskim predsedovanjem bodo potekali številni pomembni sestanki in postopki: Evropska komisija bo organizirala javna posvetovanja, srečanja deležnikov in ciljna posvetovanja s strokovnjaki. Poleg tega naj bi Svetovna zdravstvena organizacija do septembra 2021 objavila revidirane smernice za kakovost zraka. Te bodo verjetno

vsebovale predloge za še strožja priporočila v primerjavi s priporočili iz njihovih smernic iz leta 2005 (ki so že veliko bolj ambiciozne kot standardi EU za kakovost zraka za nekatera onesnaževala). Slovensko predsedstvo bo imelo pomembno vlogo pri usmerjanju stališč držav članic v prihodnji fazi sodelovanja, hkrati pa pri javni podpori ambiciozne revizije direktiv o kakovosti zunanjega zraka.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- usmerja stališča držav članic glede **revizije direktiv o kakovosti zunanjega zraka**, ki morajo biti ambiciozne, morajo v celoti upoštevati znanstvene ugotovitve ter ne smejo vsebovati vrzeli ali mehanizmov prilagodljivosti;

- javno podpre in pozove Evropsko komisijo, da **standarde EU za kakovost zraka v celoti uskladi s prihajajočimi smernicami Svetovne zdravstvene organizacije o kakovosti zraka.**

6.3 Sodelovati z Evropsko komisijo pri reviziji seznamov onesnaževal, ki vplivajo na površinsko in podzemno vodo

Preverjanje ustreznosti vodne politike EU je pokazalo, da Okvirna direktiva o vodah ter njeni »hčerinski« direktivi o prednostnih snoveh in podzemnih vodah, pa tudi direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode ne obravnavajo v zadostni meri številnih skrb vzbujajočih onesnaževal, kot so farmacevtski izdelki, (mikro)plastika in perfluorirani alkilni sulfonati (PFAS). V okviru Akcijskega načrta za ničelno onesnaževanje Evropska komisija trenutno opravlja presojo vplivov na okolje revidiranja direktive o čiščenju komunalne

odpadne vode, direktive o okoljskih standardih kakovosti in direktive o podzemnih vodah.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- sodeluje z Evropsko komisijo ter pripravi Svet na prihajajoče revizije zakonodaje za boljše spopadanje z onesnaževanjem voda, vključno s skrb vzbujajočimi snovmi, kot so farmacevtski izdelki, (mikro)plastika in PFAS, ter tako zagotovi ustrezno zaščito sladkovodnih sistemov.

6.4 Zmanjšati onesnaževanje zraka pri njegovem viru, vključno z onesnaževanjem zaradi kmetijskih dejavnosti in ogrevanja gospodinjstev, ter spodbujati ambiciozne ukrepe proti onesnaževanju zraka na mednarodni ravni (z revizijo Göteborgskega protokola)

Kmetijstvo in ogrevanje gospodinjstev sta še naprej dva zelo pomembna vira onesnaževanja zraka, ki zahtevata pozornost in odločne ukrepe. Politike virov imajo ključno vlogo pri določanju hitrega zmanjšanja onesnaževanja zraka. Evropska komisija je pred kratkim sprožila dve pobudi (Clean Air Tech Hub in strokovno skupino za predstavnike držav članic, ki se osredotoča na emisije metana iz kmetijstva), ki bi morale prispevati k večjim ambicijam na področju zmanjševanja onesnaževanja iz gospodinjanskega ogrevanja in kmetijstva.

Vzporedno s tem so potrebni tudi ukrepi za opredelitev mednarodnih instrumentov, ki bodo v pomoč državam članicam v boju proti onesnaževanju zraka, ki je po naravi čezmejno.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zahteva, da revidirana **direktiva o obnovljivi energiji vzpostavi dodatna trajnostna merila**, ki bodo upoštevala tudi prispevek izgorevanja biomase k onesnaževanju zraka;
- spodbuja smiselne pobude za **zmanjševanje emisij metana in amoniaka iz kmetijstva ter onesnaževanja zraka zaradi ogrevanja gospodinjstev**, vključno s sestanki Evropske komisije in s tem povezanih strokovnih skupin o teh temah;
- usmerja države članice pri njihovih prizadevanjih za tekočo revizijo **Göteborgskega protokola h konvenciji Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE) o onesnaževanju zraka na velike razdalje preko meja** ter tako zagotovi, da bo kot prednostna prepoznana potreba po reviziji Göteborgskega protokola, ki bo vključevala cilje glede zmanjšanja emisij metana, črnega ogljika in živega srebra ter strožje cilje glede zmanjšanja uporabe onesnaževal, ki so že vključena v protokol.

7 Spodbujanje krožnega gospodarstva in preprečevanje nastajanja odpadkov

Uvajanje vzorcev krožne proizvodnje in potrošnje predstavlja jasno korist za gospodarstvo EU ter edinstven vzvod za številne prednostne naloge evropskega zelenega dogovora, zlasti za naše cilje na področju razogljičenja. Po izsledkih [najnovejšega poročila Eurostata](#) je danes gospodarstvo EU manj kot 12-odstotno krožno. Če želimo ta delež povišati, moramo drastično zmanjšati nastajanje odpadkov ter porabo virov. To mora potekati vzporedno z razogljičenjem našega gospodarstva, zlasti če v zadostni meri upoštevamo emisije, zajete v naši porabi z uvozom materialov. Z zahtevo po obveznem navajanju ogljičnega odtisa za materiale in izdelke bi lahko ustvarili resnične tržne spodbude za razogljičenje industrije ter krožne industrijske sisteme. Slovensko predsedstvo bo imelo priložnost izboljšati nekatera ikonična področja, ki lahko pospešijo preoblikovanje EU v krožno in razogljičeno družbo ter spodbudijo povpraševanje po bolj trajnostnih izdelkih in storitvah.

7.1 Doseči dogovor o ambicioznem stališču Sveta EU glede revizije uredbe o ravnanju z baterijami

Slovensko predsedstvo bi moralo biti zmožno izoblikovati končno stališče Sveta o revidirani uredbi o ravnanju z baterijami, tako da združi predloge Evropskega parlamenta in dodatno gradivo, ki so ga objavile službe Evropske komisije. Področje ravnanja z baterijami je strateškega pomena, saj določa prihodnje usmeritve v rastočem sektorju, ki je ključnega pomena za razogljičenje EU, ima pa tudi velik vpliv na pridobivanje surovin in učinkovitost virov.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **podpre ambiciozno implementacijo in hitro uveljavitev ključnih določb uredbe o ravnanju z baterijami**, zlasti glede vzdržljivosti, zamenljivosti, možnosti ponovne uporabe, ogljičnega odtisa, označevanja in reciklirane vsebine baterij;
- **zagovarja koncept obveznih meril potrebne skrbnosti** za podjetja, ki tržijo baterije na območju EU, s čimer bi zagotovili, da v tem rastočem sektorju ne bodo zanemarili socialnih in okoljskih vplivov njihove oskrbovalne verige;
- **podpre ambiciozen cilj glede zbiranja in učinkovitosti recikliranja**, pri čemer naj bodo osnova sheme razširjene odgovornosti proizvajalca, ob tem pa naj ne prezre odgovornosti držav članic ter obvezne dolžnosti izvrševanja, ki jo lahko opravljajo samo nacionalni organi;
- **posveti posebno pozornost baterijam za lahka prevozna sredstva** (baterijam za kolesa in električne skiroje) ter podpre postopno opustitev baterij za enkratno uporabo v primerih, ko so na voljo polnilne baterije.

7.2 Doseči dogovor o ambicioznem stališču Sveta EU glede revizije uredbe o pošiljkah odpadkov

Slovensko predsedstvo bi moralo začeti s pripravo mnenja Sveta o uredbi o pošiljkah odpadkov, saj naj bi po trenutnih pričakovanjih Evropska komisija objavila predlog uredbe v tretjem četrtletju leta 2021. Vodilna načela pri reviziji tega dokumenta bi morala biti jasna odgovornost EU za odpadke, ki jih povzroči, dobra uskladitev s prednostnimi nalogami na področju preprečevanja nastajanja odpadkov in recikliranja ter vzorno uresničevanje naših mednarodnih zavez.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi, da bo privzeto prepovedano izvažati iz EU tako nevarne kot nenevarne odpadke**, zato da EU svojih obveznosti na področju ravnanja z odpadki ne bo prenašala na druge države in da bomo čim bolj uporabili odpadne materiale, ki jih ne moremo preprečiti;
- **pogojuje vsakršno pošiljanje odpadkov znotraj EU za energetske predelavo ali druge možnosti**

odstranjevanja z jasnimi dokazi, da ni nobene boljše rešitve sortiranja ali recikliranja, vključno z dokazi o transparentnih informacijah in posvetovanjih v državah izvoznicah in uvoznicah;

- **implementira amandmaje k Baselski konvenciji o izvažanju plastičnih odpadkov** tudi znotraj EU

ter odpravi zakonodajno vrzel na področju izvoza za razstavljanje plovil, ki vsebujejo nevarne snovi.

- zagotovi, da bo **digitalizacija sistema pošiljanja odpadkov** v EU in na ravni držav članic pripomogla tudi k večji transparentnosti, javnosti in izvrševanju čezmejnega pretoka odpadkov.

8 Preusmeritev na industrijo brez onesnaževanja

8.1 Voditi razprave v Svetu za ambiciozno reformo direktive o industrijskih emisijah, ki bo v celoti odražala ambicije na področju ničelnega onesnaževanja, podnebja in krožnega gospodarstva

Trenutno poteka pregled direktive o industrijskih emisijah (IED), vodilne zakonodaje, ki ureja preprečevanje in nadzor onesnaževanja. Direktivo je potrebno posodobiti, da bo spodbujala in podpirala spremembe v industrijski politiki, ki so potrebne v naslednjem desetletju. Poleg tega bi morala biti na podlagi izboljšane okvira industrijske politike oblikovana skladna in ambiciozna politika v tesno povezani in komplementarni zakonodaji o kakovosti zraka, vode in tal, emisijah, kemikalijah in odgovornosti.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi, da bo prenovljena direktiva IED primerna za prihodnost**, tako da bo vključevala toplogredne pline, spodbujala nadomeščanje kemikalij, dajala prednost preprečevanju emisij pred njihovim zmanjševanjem in sanacijo, izboljšala poročanje in transparentnost ter okrepi načelo »onesnaževalec plača«;
- **prenovi koncept najboljših razpoložljivih tehnologij (BAT)**, tako da bo ta zagotavljala

najboljše razmerje med celotnim vplivom določene industrijske dejavnosti na okolje ter zagotavljanjem določenega izdelka oziroma storitve na podlagi tehnične izvedljivega delovanja;

- **določi usmerjene najboljše razpoložljive tehnologije za določene industrijske dejavnosti, ki jih je potrebno temeljito preoblikovati** za uresničitev ciljev glede ničelnega onesnaževanja in razogljičenja. Za to bo potrebna kombinacija tržnega pristopa ter pristopa vodenja in nadzora, kot so npr. standard za emisije toplogrednih plinov, določen na 100g CO₂ ekv./kWh, obvezne stopnje energetske učinkovitosti, standardi intenzivnosti ogljika, standardi za spremembo procesov in preoblikovanje določb EU o varnostni mreži v skladu z hierarhijo ukrepov glede ničelnega onesnaževanja;
- **daje zgled pri uveljavljanju strogega nabora standardov BAT**, npr. za svoji termoelektrarni na lignit (TEŠ5 in TEŠ6) ter z določitvijo opustitve rabe premoga do leta 2030.

8.2 Izboljšati dostop do okoljskih informacij in njihovo uporabnost z namenom spodbujanja skladnosti in primerjalnih analiz

Evropski register izpustov in prenosov onesnaževal (E-PRTR) vsebuje podatke o izpustih onesnaževal iz industrijskih obratov po vsej EU in je trenutno v fazi revizije. Register bo verjetno posodobljen z izboljšavami na portalu EU o industrijskih emisijah (pregled IED) in z revizijo protokola UNECE PRTR in bi moral omogočati boljše primerjalne analize okoljske učinkovitosti in spodbujanje skladnosti.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **vzpostavi centralizirano, uporabniku prijazno, dostopno bazo podatkov o okoljski učinkovitosti**, ki bo temeljila na usklajenih obveznostih digitalnega poročanja ter tako zagotavljala transparentnost glede skladnosti, primerjalnih analiz in vplivov na okolje, hkrati pa

omogočala integracijo in primerljivost podatkov na mednarodni ravni;

- **posodobi register E-PRTR oz. portal o industrijskem onesnaževanju**, tako da vključi informacije o rabi virov, posodobljen seznam onesnaževal (vključno s snovmi na nadzornem seznamu okvirne direktive o vodah ter snovmi na seznamu potencialnih snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost v uredbi REACH), informacije o pogojih za dovoljenja ter sprotno poročanje o stalno spremljanih onesnaževalih;
- **izpostavi operaterje in javne organe, ki napačno poročajo o emisijah** ali izkoriščajo zakonodajne vrzeli.

Več informacij o stališču EEB do [revizije registra PRTR](#) in [poročanja v okviru direktive IED](#).

8.3 Zaščititi vodo z večjo usklajenostjo politik za odpravljanje onesnaževanja pri njegovem viru

Vodna telesa v EU so v slabem stanju, zato se zdi njihovo dobro kemično in ekološko stanje nedosegljivo. Pričakujemo, da bodo v času slovenskega predsedovanja opravljeni pregledi direktive o okoljskih standardih kakovosti (EQS), direktive o podzemnih vodah ter direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (UWWTD), države članice pa bodo morale podrobno opredeliti ukrepe v okviru 3. faze načrtov za obvladovanje na ravni povodja. EU se mora na ta okoljska vprašanja odzvati usklajeno.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **okrepi povezavo s prizadevanji na področju kakovosti vode s prihajajočim pregledom**, z določitvijo standardov toksičnosti vode ter s

standardi za preprečevanje onesnaževanja »po toku navzgor« prek **referenčnih dokumentov o najboljših razpoložljivih tehnikah (BREF)**;

- sistematično obravnava povezavo med vodo, energijo in rudarjenjem kot čezmejno vprašanje ter ustavi zlorabe (npr. rudarske dejavnosti);
- posodobi seznam ustreznih onesnaževal;
- zagotovi, da bo direktiva IED podpirala izvajanje okvirne direktive o vodah, tako da bo odpravila emisije prednostnih nevarnih snovi, ustavila redčenje tokov odpadkov in odpravila vrzeli s posrednim odvajanjem;
- zahteva obvezno poročanje o karakterizaciji odplak in postopek BAT za intenzivnost rabe vode.

8.4 Spodbujati industrijsko preobrazbo z internalizacijo stroškov škode, z uveljavljanjem odgovornosti povzročiteljev onesnaževanja ter s preusmerjanjem javnih programov podpore

Evropa mora do leta 2030 postopno opustiti rabo premoga, najpozneje do leta 2035 opustiti plin (glej [Manifest evropske civilne družbe o plinu](#)) ter uresničiti bolj temeljito razogljčenje energetske intenzivnih industrij. Eden izmed razlogov za to, da se to ne dogaja dovolj hitro, je odsotnost ustrezne internalizacije zunanjih stroškov. Onesnaževanje zraka je trenutno brezplačno, ogljični dolg s trenutnimi cenami sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS) ni v celoti povrnjen, upoštevani pa niso niti nekateri drugi vplivi na okolje, kot sta raba vode in virov.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi povračila stroškov prek okvirne direktive o vodi** (odvzem vode), **določanje cen ogljika**, ki bo odražalo resnično škodo (npr.

osrednja ocena 283 EUR/t CO₂ ekv.) in izračune stroškov za prezgodnje smrti zaradi onesnaženja zraka;

- **začne pregled direktive o okoljski odgovornosti** s ciljem odprave pomanjkljivosti pri opredelitvi okoljske škode in razširitve odgovornost na vse posledice škodljivih dejavnosti, ne glede na ugovor na podlagi dovoljenja;
- **zagotovi, da bodo pravila EU o državni pomoči** (npr. smernice o državni pomoči za podnebje, varstvo okolje in energijo) **ter uporaba sredstev EU pogojena z uresničevanjem ciljev EZD** ter da bodo spodbujala temeljito preobrazbo industrije v skladu s pogodbeno obveznostjo EU, da vključi zahteve varstva okolja v vse svoje politike.

9 Podpiranje okolja brez strupov ter ambicioznega izvajanja trajnostne strategije za kemikalije

9.1 Zagotoviti ambicioznost pri izvajanju trajnostne strategije za kemikalije

Potem ko je Evropska komisija oktobra 2020 sprejela trajnostno strategijo za kemikalije, je Svet v svojih sklepih »Trajnostna strategija EU za kemikalije: čas za uresničitev« jasno izrazil podporo držav članic ambicioznemu izvajanju strategije.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- aktivno sodeluje pri ambicioznem izvajanju trajnostne strategije za kemikalije s prispevki k okrogli mizi na visoki ravni, zlasti tako, da zagotovi striktno uveljavljanje »ničelne tolerance do zaveze o odpravljanju neskladnosti« s podporo Sveta in držav članic.

9.2 Spodbujati okrepljeno in strožjo ureditev na področju kemikalij v EU

Uredbi o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH) ter o razvrščanju, označevanju in pakiranju (CLP) sta ključni orodji za nadzor kemikalij v Evropi. Vendar pa je treba oba predpisa prilagoditi in izboljšati, da bosta odražala večjo ambicioznost trajnostne strategije za kemikalije (CSS). Naslednjih šest mesecev bo ključnih za pripravo na te ambiciozne reforme.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **sprejme sklepe Sveta o podpori ambicioznima postopkoma revizije uredb REACH in CLP**, ki bosta zlasti pospešila proces ocene tveganja in upravljanje kemikalij; zagotovi visoko raven zaščite prebivalstva in okolja;

ohrani dokazno breme glede varnosti kemikalij na industriji ter omogoči potrebna sredstva za zagotavljanje izpolnjevanja zahtev, vključno z uporabo načela »onesnaževalec plača« ali nefinančnimi spodbudami, kot sta preglednost in odgovornost;

- zagotovi, da bodo države članice podprle **ambiciozne omejitve v uredbi REACH**, kot je predlagano v okviru trajnostne strategije za kemikalije;
- **spodbuja zaščitne in stroge omejitve v skladu z uredbo REACH** ter se pri tem izogiba vrzelim in odstopanjem, kadar ta niso upravičena, kot je npr. omejitev namerno dodane mikroplastike.

9.3 Spodbujati vodilno vlogo EU pri okrepitvi Konvencije Minamata o živem srebru ter spodbujati sprejem in okrepitev uredbe EU o živem srebru in njeno izvajanje

Živo srebro in njegove spojine so zelo strupene, lahko poškodujejo živčni sistem in so še posebej škodljive za razvoj ploda. Živo srebro »potuje« po vsem svetu in se bioakumulira navzgor po prehranjevalni verigi, zlasti pri nekaterih plenilskih ribah, zato obstaja nevarnost, da so mu izpostavljeni tudi ljudje.

Konvencija Minamata je začela veljati 16. avgusta 2017, do danes pa jo je ratificiralo 131 držav, vključno z EU in 24 državami članicami. Četrta konferenca pogodbenic konvencije (COP4) bo najprej potekala med 1. in 5. novembrom 2021 v virtualni obliki, sledilo pa bo srečanje v Indoneziji v začetku leta 2022.

Ključna prednostna naloga konference je zagotoviti čim hitrejšo ratifikacijo in izvajanje konvencije s strani držav članic. Hkrati so potrebni tudi ukrepi za zmanjšanje živega srebra ter krepitev zmogljivosti za pomoč pri izvrševanju določil konvencije, vključno z nadzorom trgovine z živim srebrrom in njegove dobave, postopnim opuščanjem uporabe živega srebra v proizvodih in procesih, zmanjševanjem emisij ter oblikovanjem in izvajanjem nacionalnih akcijskih načrtov za obrtniško kopanje in pridobivanje zlata ter kopanje in pridobivanje zlata v majhnem obsegu.

Na ravni EU se je začel postopek revizije uredbe EU o živem srebru, ki naj bi bil končan do konca leta 2022. Poleg tega bo po pričakovanjih prišlo do napredka pri dolgo pričakovanem opuščanju uporabe sijalk z dodanim živim srebrom v skladu z direktivo o omejevanju nevarnih snovi (RoHS).

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi, da bo v skladu z direktivo RoHS čimprej in z minimalnim prehodnim obdobjem sprejeta odločitev o postopnem opuščanju živega srebra v **fluorescenčnih sijalkah**; da bi se izognili dvojnemu merilu, bi moral biti prepovedan tudi izvoz takšnih prepovedanih sijalk;
- zagotovi dovolj široke priprave na **revizijo uredbe EU o živem srebru**, da bodo v

njihovem okviru naslovljena in v končni fazi drastično zmanjšana preostala področja uporabe in emisij živega srebra ter izpostavljenosti živemu srebru v EU;

- zagotovi **vodilno vlogo EU v postopku ratifikacije Konvencije Minamata** ter tako omogoči uspešno oceno učinkovitosti, poročanje ter prizadevanja za okrepitev konvencije. Poleg tega bi morala EU dodatno spodbujati in prispevati k temu postopku, tako da podpre amandmaje za opuščanje dodatnih izdelkov in procesov, kjer je uporabljeno živo srebro, vključno s fluorescenčnimi sijalkami, gumbastimi celicami, zobnimi amalgami za ranljivo prebivalstvo, poliuretani in podobnim.

10 Spodbujanje solidarnosti, blaginje, socialne in okoljske pravičnosti ter odgovornosti

Ključnega pomena je, da slovensko predsedstvo opravi razmislek **o izkušnjah, pridobljenih v času pandemije Covid-19** na vseh relevantnih področjih politike EU, ter poskrbi za to, da bo pripravljeno na soočanje z različnimi izzivi. Veliko je povezav med pandemijo, sistemskimi napakami v naši globalni ekonomiji ter varstvom okolja, in predsedstvo spodbujamo, da o teh temah razpravlja tudi na ravni vzrokov, in ne samo simptomov. Znanstveniki z vsega sveta so združili moči za izdelavo zdravila, v splošnem pa se strinjajo tudi glede vzrokov za trenutno pandemijo: uničevanja narave in prekomerne globalizacije, ki jo poganja neoliberalna ideologija, ki aktivno ogroža blaginjo in pravičnost, pa tudi zmožnosti tako ekosistemov in ljudi na spopadanje s stresu. Pandemija Covid-19 je s seboj prinesla tudi izzive in nove priložnosti za državljane in nevladne organizacije glede načinov uresničevanja pravic do sodelovanja in dostopa pri sprejemanju odločitev o okolju. Slovensko predsedstvo bi moralo preučiti različne pozitivne in negativne trende ter demokratične primanjkljaje po celotni EU in ter voditi Unijo pri krepitvi okoljske demokracije v procesu okrevanja in boljše ponovne izgradnje.

10.1 Zagotoviti, da bo EU v celoti spoštovala Aarhuško konvencijo do 7. zasedanja pogodbenic (MoP-7, oktober), in izkazati zavezanost Sveta EU k širokemu dostopu do pravnega varstva na ravni EU

Na sedmem zasedanju pogodbenic Aarhuške konvencije (Aarhus MoP-7) oktobra 2021 bo morala EU pokazati, da je storila vse za uresničitev določb o dostopu do pravnega varstva iz Aarhuške konvencije. Odbor za skladnost z Aarhuško konvencijo je leta 2017 ugotovil, da EU ne izpolnjuje zahtev, ker z uredbo EU o Aarhuški konvenciji ni bil zagotovljen ustrezen dostop do pravnega varstva za javnost, da bi lahko ta izpodbijala odločitve, ki vplivajo na okolje. Na tej podlagi se je začel postopek revizije Aarhuške uredbe, ki še vedno poteka in glede katerega bodo tristranski pogovori julija prešli s portugalskega na slovensko predsedstvo. To, kako bo slovensko predsedstvo vodilo Svet na področju uredbe o Aarhuški konvenciji,

bo vplivalo tudi na stališče EU in priprave na oktobrsko zasedanje MoP-7.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- zagotovi nadaljnje prizadevanje Sveta za **ambiciozen izid tristranskih pogovorov glede revizije Aarhuške konvencije**;
- se zaveže, da bo **podprlo ugotovitve Odbora za skladnost z Aarhuško konvencijo** v vseh primerih, vključno v primerih, ki se nanašajo na neizpolnjevanje zahtev konvencije s strani EU, saj bi EU v nasprotnem primeru ogrozila celoten mehanizem in samo konvencijo.

10.2 Voditi Svet EU pri začetnih razpravah o ambiciozni reviziji direktive o kazenskoopravnem varstvu okolja

V evropskem zelenem dogovoru Evropske komisije je večkrat navedeno, da so spodbujanje skladnosti, inšpekcijski pregledi in izvrševanje nujni za uresničitev zavez dogovora, pri čemer naj bi bili še posebej pomembni inšpekcijski pregledi in usklajeni izvršilni ukrepi. Direktiva o kazenskoopravnem varstvu okolja (ECD) je začela veljati že leta 2009, vendar ni še nobenih dokazov, da je bilo zaradi tega storjenih manj kaznivih dejanj v zvezi z okoljem. Pravzaprav se lahko v določenih primerih še vedno bolj izplača storiti kaznivo dejanje kot ravnati v skladu z zakonodajo in se izogniti škodovanju okolju.

Generalni direktorat Evropske komisije za pravosodje naj bi še pred koncem letošnjega leta objavil zakonodajni predlog za spremembo direktive ECD. Zaradi trenutnih razlik v obsegu in uporabi sankcij, različnih interpretacij definicij v direktivi ECD ter pomanjkanja ustreznih preiskovalnih in izvršilnih ukrepov v organih držav članic je ključnega pomena, da Svet zavzame odločno stališče za bolj jasno, odločnejšo in bolj temeljito usklajevanje pravil EU za spopadanje s kaznivimi dejanji, povezanimi z okoljem.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **si prizadeva za napredno stališče glede sprememb direktive ECD**, tako da bo ta resnično okrepljena, da bo lahko jasno uporabljana ter da bo bolj učinkovita pri spopadanju z okoljskimi kaznivimi dejanji v EU. To bi bilo potrebno narediti s spremembo uporabe sedanjih prilog ter z razširitvijo področja uporabe direktive oziroma tega, kaj so kazniva dejanja, povezana z okoljem;
- **v direktivo ECD vključi jasnejše definicije**, tako da bo direktivo mogoče enotno uporabljati v vseh državah članicah ter da bo jasno določala, kaj je mišljeno s posameznimi uporabljenimi izrazi, npr. kaj pomeni »znatna škoda« v kontekstu kaznivega dejanja in kako bi bilo treba

uporabljati sankcije, da bodo te učinkovite, sorazmerne in odvračilne;

- **podpre in spodbuja ukrepe, s katerimi bo direktiva o kazenskopravnem varstvu okolja postala učinkovitejša** pri ugotavljanju in sankcioniranju kaznivih dejanj, povezanih z okoljem, pa tudi vse morebitne dodatne pobude, ki bi pripomogle k uskladitvi pravil glede okoljskih kaznivih dejanj, tako da bi odpravile vrzeli, med drugim tudi z večjo izmenjavo informacij, vključevanjem dodatnih preiskovalnih orodij ter oblikovanjem smernic. Pri tem smernice ne bi smele biti predlagane kot nadomestilo za zakonske obveznosti in definicije, temveč bi morale zgolj olajšati enotno in usklajeno izvajanje direktive.

10.3 Spodbujati blaginjo in socialno pravičnost po vsej EU z vključitvijo socialnih vprašanj v osmi okoljski akcijski program, v reformo evropskega semestra ter v politike EZD

Politični program, ki bo bil določen v letošnjem obdobju izrednih razmer in okrevanja, bo imel močne socialno-ekonomske posledice, ki bodo zaznamovale naše gospodarstvo še dolgo po končani pandemiji. Zato morajo biti politike skladne z evropskim zelenim dogovorom in s socialno pravičnim preходом ter morajo vzpostaviti gospodarstvo blaginje, ki bo delovalo v dobro ljudi in planeta. Dolgoročno so potrebne obsežne, dobro zasnovane naložbe. Vendar pa je nujno potrebno širše razumeti zeleni prehod. Pri njem ne gre samo za naložbe v energetske in prometno infrastrukturo, torej v sektorje, v katerih so zgodovinsko gledano prevladovali moški in ki lahko vplivajo na ljudi, ki živijo v bližini tovrstnih projektov. Ravno toliko pozornosti in prizadevanj je potrebno nameniti nizkoogljičnim skrbstvenim in storitvenim delovnim mestom. To predsedstvo ima priložnost pospešiti ustvarjanje zelenega, spolno in socialno pravičnega gospodarstva, ki bo prispevalo k blaginji vseh in ne bo nikogar pustilo ob strani.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **sodeluje v razpravah o pravicah lokalnih skupnosti** in pri tem posebno pozornost nameni Samijem in podeželskim skupnostim, ki jim grozijo najhujše negativne posledice energetskega prehoda v smislu pridobivanja primarnih virov surovin in številnejših projektov obnovljive energije;
- **nadaljuje proces revizije upravljanja EU**, ki vključuje revizijo glavnega fiskalnega okvira EU, Pakta za stabilnost in rast ter kasnejšo davčno

zakonodajo, katere sprejem je bil zaradi pandemije preložen in ki bo temeljito preoblikovala fiskalni okvir tako, da bo ekonomsko upravljanje EU temeljilo na okoljskih in socialnih ciljih, vključno s pravičnostjo med spoloma;

- **nadaljuje z reformo evropskega semestra** ter v same temelje semestra vgradi cilje trajnostnega razvoja, pri čemer naj na teh ciljnih temeljih glavni kazalniki semestra (gl. Test št. 2);
- začne in spodbuja nadaljnje razprave o pomenu prepoznavanja **medsebojne povezanosti okoljskih politik ter pravičnosti med spoloma in socialne pravičnosti** z ozaveščanjem in omogočanjem razprav;
- **spodbuja in zagotavlja boljšo usklajenost in sinergije med nacionalnimi strateškimi političnimi okviri za vključevanje Romov** ter nacionalnimi načrti za okrevanje in odpornost in programi večletnega finančnega okvira (MFF);
- **ozavešča o blažitvi socialnih in ekonomskih vplivov pandemije Covid-19 na romske in potujoče skupnosti** z odpravljanjem neenakega dostopa teh skupnosti do okoljskih storitev, (digitalnega) izobraževanja, stanovanjske, prostorske in okoljske segregacije, nezaposlenosti, revščine in socialne izključenosti, v skladu s cilji Mehanizma za okrevanje in odpornost ter evropskega stebra socialnih pravic.

10.4 Spodbujati učinkovita in izvršljiva pravila o korporativni odgovornosti, da bodo tisti, ki prispevajo k kršitvam človekovih pravic in škodi za okolje, za to odgovarjali

V Vodilnih načelih Združenih narodov o podjetništvu in človekovih pravicah, sprejetih leta 2011, je zapisano, da so podjetja odgovorna za spoštovanje človekovih pravic, tudi s »potrebno skrbnostjo na področju človekovih pravic«. Zdaj smo priča številnim prostovoljnim ukrepom podjetij, toda ker ti niso obvezni in izvršljivi, velika večina podjetij še vedno ne opravlja nobene potrebne skrbnosti na področju okolja in človekovih pravic. V zadnjih letih so številne države članice EU oblikovale nacionalna pravila glede potrebne skrbnosti, ki jo morajo izvajati podjetja – zadnji tak primer je Nemčija, ki je junija 2021 sprejela zakon o oskrbovalnih verigah. Vendar pa je v okviru enotnega trga za zagotavljanje enakih pogojev za podjetja ključnega pomena sprejem zakonodaje na ravni celotne EU, ki bo zajemala vse sektorje.

Evropska komisija bo oblikovala predlog novega zakona o trajnostnem upravljanju podjetij (SCG). Jasno je, da so za uresničevanje ciljev evropskega zelenega dogovora nujna stroga pravila glede podjetij in oskrbovalnih verig, in EU bo imela priložnost, da izkaže vodilno vlogo pri zahtevah po odgovornem delovanju podjetij za zaščito ljudi in planeta kot sestavnem delu njihovega poslovnega modela.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **zagotovi, da bo predlagana zakonodaja o trajnostnem upravljanju podjetij vključevala tako obveznosti izvajanja potrebne skrbnosti na področju okolja in človekovih pravic za podjetja, ki poslujejo v EU, kot tudi pravila**

upravljanja podjetij za vključujoče dolgoročno odločanje;

- **podpre in spodbuja vključitev določb, po katerih bodo podjetja odgovorna za neizvajanje potrebne skrbnosti na področju okolja in človekovih pravic**, ter zagotovi, da so ta pravila obvezna in izvršljiva. To je ključnega pomena za celovito odgovornost podjetij, zato da bodo imele žrtve in prizadete skupnosti dostop do sodnega varstva in bodo lahko uveljavljale pravna sredstva. Zakon bi moral poleg tega predvideti, kako uveljavljati ta pravila za podjetja v oskrbovalni verigi, da škoda in zlorabe ne bodo sestavni del samega poslovnega modela;
- **zahteva in si prizadeva za usklajenost in večjo ambicioznost z direktivo o trajnostnem korporativnem poročanju** (ki je trenutno znana pod imenom »direktiva o nefinančnem poročanju«) in z drugimi pobudami Evropske komisije, ki so povezane s in že veljajo, na primer s tekstilno strategijo;
- **zavzame močno in ambiciozno pogajalsko stališče za pravno zavezujoč instrument OZN (LBI) za podjetja in človekove pravice** ter tako zagotovi, da bodo imele žrtve in prizadete skupnosti dostop do pravnega varstva in da bodo podjetja odgovorna za kršitve mednarodnega prava, s čimer bo EU še okrepila svojo vodilno vlogo na mednarodni ravni pri uveljavljanju odgovornosti podjetij.

10.5 Spodbujati prostor civilne družbe in učinkovito sodelovanje, vključno s sodelovanjem z mladimi

Vključevanje civilne družbe v odločanje o okoljskih vprašanjih je bistvenega pomena za zagotavljanje demokratične legitimnosti, odgovornosti, družbene sprejemljivosti in učinkovitosti. Slovensko predsedstvo ima ključno priložnost za sodelovanje s civilno družbo in bi moralo sprejeti tudi ukrepe za širše izboljšanje prostora civilne družbe.

Zato pozivamo slovensko predsedstvo, da:

- **podpre sprejem nove zakonodaje EU proti strateškim tožbam za preprečevanje sodelovanja javnosti (SLAPP)**, katere predlog naj bi Evropska komisija objavila do konca leta 2021, ter upošteva pozive Evropskega

parlamenta iz poročila št. 2021/2036(INI) o tej temi;

- **nujno okrepi posvetovanje in sodelovanje z vsemi segmenti družbe**, zlasti z mladimi, ženskami in tistimi skupinami, ki so se med pandemijo izkazale za posebno ranljive, z namenom identificiranja težav in izboljšanja socialne in medgeneracijske pravičnosti;
- izkoristi priložnost, ki se ponuja s **Konferenco o prihodnosti Evrope**, da podpre vključevanje civilne družbe;
- **sodeluje v dialogu z mladimi** ter aktivno ukrepa za zaščito (prihodnjih) temeljnih svoboščin mlajših generacij.

EEB
European
Environmental
Bureau

European Environmental Bureau

Rue des deux Eglises 14-16
1000 Bruselj, Belgija

Tel +32 2 289 1090

eeb@eeb.org

eeb.org

EEB in njene članice pozdravljajo nadaljnjo vključenost in sodelovanje s slovenskim predsedovanjem. Pred vsakim triom predsedovanja pripravimo dokument. Dokument za obdobje 2020 - 2021, naslovljen na nemško, portugalsko in slovensko predsedstvo je na voljo [tukaj](#).

Za več informacij prosimo kontaktirajte:

Patrick ten Brink

Namestnik generalnega sekretarja in direktor politik EU

Patrick.tenBrink@eeb.org

META

Ostanite na tekočem z zadnjimi
okoljskimi novicami EEB na
meta.eeb.org